

Senesis

Avong Ahi mumon tounah vasi

Senesis 1:1–2:3

¹ En avong mulamu, ✧ Ahi mumon out nesa ka out netan. ² En avong enek, out netan vi heite hon, tounah tovuol ien. Atas vil koe out vasi, ka out vi mankoli. Ka ninin onen Ahi mul nesa en atas. ³ En avong enek, Ahi viteni vit, “!Maen meneai vakistal!” ✧ Ka meneai kistal. ⁴ Ahi lesi keke meneai tahos, ka mumoni muka ran mankoli. ⁵ Meneai enek, kei ling isen vi ‘Meneai,’ ka mankoli, ling isen vi ‘Vongien.’ Vongien va, meneai mai, koanek vi avong tai.

⁶ Evus, Ahi viteni vit, “!Maen mesaiuai tai vatiti vas atas vakeka out valu!” ✧ ⁷ Ka kistal suval koa viteni. En sakien koanek, Ahi mumon mesaiuai tai ka lingi luhu en atas koa mul netan ka oai koa mul nesa en mahmah keil. ⁸ Ka mesaiuai enek, ling isen vi ‘Teilang.’ Vongien va, meneai mai, koanek vi avong elu (2).

⁹ Evus, Ahi viteni vit, “Maen atas koa mul netan vamai en out vatas, ka atan hemai hekikistal rani.” Ka kistal suval koa viteni. ¹⁰ Atan, kei ling isen vi ‘Atan,’ ka atas koa mai out tas, ling isen vi ‘Atas.’ Ka Ahi lesi keke lutahos. ¹¹ Evus, kei viteni vit, “Maen out netan valing tounah keil vamoul ien: koakeil iling utite, koakeil iling aneite, ka koakeil ison heite koa utite mul ien.” Ka kistal suval koa viteni. ¹² Sakini, out netan vitehiteh en

tounah houlu tateisav. Ka Ahi lesi keke atahos. ¹³ Vongien va, meneai mai, koanek vi avong etel (3).

¹⁴ Evus, Ahi viteni vit, “Maen tounah keil koa aritin ikistal en teilang avoumon meneai hersuvaltei vongien. Itie lat avong keil ka sua keil, ka itie lati mun avong mal ten tounah keil ikistal ien. ¹⁵ Keil ititin en teilang ka isan meneai ka maim hemita en out netan.” Ka kistal suval koa viteni. ¹⁶ Sakini, Ahi mumon marmari laet elu: meteiai koa keih van en meneai, ka avati koa merau vatitin en vongien. Ka kei mumon hitu keil emun koa vilahil. ¹⁷ Kei ling keil en teilang avatitin va mita en out netan, ¹⁸ tai koa mukan en meneai, ka tai en vongien keke avong keilu enek luheteisav. Ahi lesi keke lutahos. ¹⁹ Vongien va, meneai mai, koanek vi avong ehat (4).

²⁰ Evus, Ahi viteni vit, “Maen tounah keil koa amoul ihilelau en atas. Ka maen aman keil ihilelau en teilang.” ²¹ Sakini, Ahi mumon mari mesau keil ten atas ka tounah sav emun keil koa amoul amul ien. Kei mumon aman tateisav emun keil koa amuka. Ahi lesi keke atahos. ²² Kei san tokolkatien onen min keil, viteni min koakeil amul en atas vit, “Mihehas hehi houlu ka hesakin atas hehilelau en kami.” Ka min aman keil viteni vit, “Kami mun, mihehas hehi houlu ka hesakin out netan hehilelau en kami.” ²³ Ka vongien va, meneai mai, koanek vi avong elim (5).

²⁴ Evus, Ahi viteni vit, “Maen tounah vasi koa moul keil ikikistal en out netan: koakeil amah, ka koakeil ten eivorohus; koakeil amarite, ka koakeil avi havipi.” Ka mai kistal suval koa viteni. ²⁵ Sakini, Ahi mumon keil vasi, ka lesi keke atahos.

²⁶ Evus, Ahi viteni vit, “Ekek, tovoumon meatin koa hesuval iatel.✧ Ka tounah sav keil ten out netan hel en hen: mesau keil ka aman keil; tirendan keil koa amah ka koakeil ten eivorohus; koakeil amarite, ka koakeil avi havipi.” ²⁷ Sakini, Ahi mumon meatin, mumoni suval kei enges. Tai mumoni vi meahos, ka tamun mumoni vi ahin.✧ ²⁸ Ka kei san tokolkatien onen min keilu ka viteni vit, “Milhekur titamil keil ihi houlu ka milhesakin keil ihilelau en out netan. Ka niling tounah keil koa moul en out netan hel en hemil: mesau keil ten atas, aman keil koa amuka en teilang, ka tounah sav emun koa amul en out netan. ²⁹ ?Millesi? En out netan, namumon tounah tateisav avitehiteh: koakeil aling utite, koakeil aling aneite, ka koakeil ason heite. Keil vasi taanien. ³⁰ Ka min tounah sav keil koa amoul en out netan, nasan oumunai ka ouai keil iani. Nasani min tirendan keil ten out netan ka aman keil amuka en teilang: koakeil amarite ka koakeil avi havipi.” Ka kistal suval koa viteni. ³¹ Ahi les tounah vasi koa kei mumoni keke atahos imok. Vongien va, meneai mai, koanek vi avong ahetai (6).

2

¹ En sakien enek, Ahi mum vasi out nesa, out netan, ka tounah vasi keil koa amul ien en avong ahetai (6). ² Ka en avong koa oulu (7), kei museh en umen onen.✧ ³ Sakini, kei ling koe avong oulu (7) vi votut. Veni en avong enek, asa koa mumoni en out netan evus ka kei museh en umen onen.

✧ **1:26:** 1Kor 11:7 ✧ **1:27:** Sen 5:1-2; Mat 19:4; Mak 10:6

✧ **2:2:** Eks 20:11; Hib 4:4,10

*Mukave Ahi mumon meatin en avong mulamu
Senesis 2:4-9,15-25*

⁴ Koanik vi tunien usil asa kur out en avong Iahova mumon out nesa ka out netan. En avong koa Iahova mumoni, ⁵ vatiai keil tovuol veah ka utiai mun rovitehitehetei veah en out netan veni Iahova rosakintei ous vous. Ka meatin keil tovuol veah avoum revi atan. ⁶ Ka en avong enek, tilep kistal ran atan ka kas vasi out netan.

⁷ Evus, Iahova kur hati atan tai ka mumon meatin eni. Mumoni evus, museh en eang onen ten moulien va en vulingasin, ka meatin mou mea. ✧

⁸ En out koa ist, Iahova mumon mari ah tai en out koa avise en ‘Iden.’ Ka en out enek, kei ling meatin koa mumoni mul ien. ⁹ Ka en ah koanek, Iahova sakin mormore vatiai tateisav vasi keil amoul ason heite tahos imok. Ka luhu en ah enek, vatiai elu lumul ien: tai koa heite teni kilea vasan moulien ten lisenges, ✧ ka tamun koa heite teni kilea vasan ileilien ten asa koa tahos ka asa koa tisa.

¹⁵ Evus, Iahova ling meatin en Ah Iden, voum en atan ka valosil kati. ¹⁶ Ka viteni mini vit, “Keik kokilea kovaan heiai vasi keil koa amul en ah ekok. ¹⁷ Ka vatiai tas koa kilea vasan ileilien ten asa koa tahos ka asa koa tisa navong kokan heite teni, vatiai enek konaantei varei heite. Veni en hati avong koa kiani, kimat.”

¹⁸ Evus, Iahova viteni vit, “Rotahostei keke meatin vato sasen. Numon meatin tamun hekatauni, ka keilu luheto out hetas.” ¹⁹ Sakini, tirendan vasi keil ka aman keil koa Iahova

✧ 2:7: 1Kor 15:45 ✧ 2:9: Rev 2:7; 22:2,14

mumon keil tuai en atan, lah ruain keil umai ven meatin enek keke valesi ka valing ise. En sise enek, keil akur ise. ²⁰ Mukonek, meatin enek ling isen aman vasi keil ka en tirendan keil emun. Ka rovotin etai koa vavinvin vato vatal mini ka vakatauni.

²¹ Sakini, Iahova mumon meatin meten mulong ka matil ravobong. Ka navong kei matil, kulat sin tai ten koun, ka mum revī aven eris.

²² En sin enek, mumon ahin eni, ka kuri va min meahos. ²³ Ka navong meahos lesi vit, “Anatin eli, koanek suval inau vareī. Sin amumoni ran sik; aven amumoni ran avek. Sakini, niling isen hehi ‘ahin’ veni kei kistal ran meatin.”*

²⁴ Ven koanek, meahos hemea ran tata ka mama onen, ka heapil hetal min ahin onen, ka keilu luhetas.✧

²⁵ Ka meahos keilu ahin lukaka hon, ka lurmemoutei eni.

3

Sise koa tisaen mai en out netan *Senesis 3:1-24*

¹ En Ah Iden, tetal✧ tai mul ien koa ongon kas mulin tirendan vasi keil koa Iahova mumoni. Kei mai ka vis ahin enek, “?Anatin keke Ahi viteni min kamil vit milherkantei heiai ten vatiai vasi koa mul ekok?”

* **2:23:** En selusien onen Siu keil, avise meatin en ‘is.’ Ka ahin avise en ‘issa,’ koa aneite teni vi ‘kistal ran meatin.’ ✧ **2:24:** Mat 19:5; Mak 10:7-8; 1Kor 6:16; Efes 5:31 ✧ **3:1:** Rev 12:9; 20:2

² Ka ahin vit risi mini vit, “Melkilea melvan heiai vasi keil koa mul en ah ekek. ³ Ka vatte tas koa mul luhu keke Ahi vit koe vit melherkantei ka melhertokoltei. Veni munak melheani vuo melhetokoli, melhemat varei.”

⁴ Ka tetal vit risi, “Koanik rovitei anatin. Mil-sakras milvamat. ⁵ Ahi viteni mukonek veni kilea keke munak milheani, ileilien onamil hemai hesuval kei, ka milheilea asa tahos ka asa tisa.”

⁶ Evus, ahin lesi keke vatiai enek tahos imok, ka heite teni mun tahos taanien. Ka en vati vasak visi vakur ileilien. Sakini kur heite koan ka kani. Evus, san koan min meatin onen, kei mun kani.

⁷ Hatte tas, rendemien onealu maluv ka lukileile, ka lulei kilea suk keke lukaka hon ka lumemou veni. Sakini, lulah ou fik keil,* lupar ruaini ka lukav koe keilu eni.

⁸ En mendilah enek, luraengon Iahova mul retoun en ah. Navong luraengoni, luro suai en vatiai keil. ⁹ Ka Iahova vise meatin vit, “?Meatin? ?Keik kave?”

¹⁰ Ka meatin vit risi mini vit, “Naraengonuk koretoun en ah, ka nametau veni inau nakaka hon. Sakini, naro suai enuk.”

¹¹ Iahova visi vit, “?Isei viteni vit keik kovakaka hon? ?Mukave? ?Keik kokan heiai koa naviteni navit konaantei?”

¹² Ka meatin viteni vit, “Ahin koa kolingi ro ral minau san heiai enek minau, nakani.”

¹³ Ka Iahova vis ahin vit, “?Vensa komumoni mukok?”

Ka kei viteni mini vit, “Amot luvos nau,✧ sakini nakani.”

* **3:7:** ou fik suval ouali ✧ **3:13:** 2Kor 11:3; 1Tim 2:14

¹⁴ Evus, Iahova viteni min tetal vit, “Ven koa komumoni mukok, nisan mahien minuk kos en tirendan vasi keil ka tounah sav koa amoul. Mahien koa nasani minuk ekek: kosa hetokol keite ten moulien onom, en avong vasi keil, kikea en vangom ka vulimeas hel en ongom lises. ¹⁵ Numon keik hetal min ahin, tinomil heat kamil, ka titam ka titan ahin, tine mun heat keil.✧ Titan keil ititi lin vatum, ka keik, kiat ale tanetan.”

¹⁶ Ka Iahova viteni min ahin vit, “Numon keik kilonge hetisa navong kikur titam, eisilum hemah hemariso. Avaseini kilong mahien, ka kiles kindem kat meatin onom, ka kei hehi avat minuk.”

¹⁷ Ka Iahova viteni min meatin vit, “Keik kolong ren ahin onom, ka korlong kattei nau. Kokan heiai koa naviteni minuk navit konaantei. Ven asa koa komumoni, sesendaen hel en atan.✧ Sakini, en avong vasi en moulien onom, keik kum hekeih keke kumon anien keil ikistal ien. ¹⁸ Oumunai tātisa hehi houlu hehitehiteh ien ka hesar koe anien am. Ka avong tei, kian anien enges ten eivorohus. ¹⁹ En avetin ten umen onom, kikur tounah taanien heha vis ... kimat, ka kimai ris kihi atan. Veni keik, namumonuk en atan, ka kiha ris en atan.”

²⁰ Meatin koa mulamu, isen ‘Adam’ koa aneite teni vi ‘meatin.’ Ka en ahin onen, kei ling isen ‘Iv’ koa aneite teni vi ‘moulien’ veni kei vi mama onen meatin vasi keil koa amoul en out netan. ²¹ Ka Iahova mumon eisin omealu en hiliven tirendan ka sani min keilu lumusin koe keilu eni.

²² Lumusin evus, Iahova selus sasen vit, “Ekek, meatin mai suval iatel keke lumai lukileile en asa tahos ka asa tisa. Mukonek, tehermaentei keilu luhekur heiai tamun ran vatiai koa kilea vasan moulien ten lisenges.✧ Veni munak luheani, lusakras luvamat.” ²³ Sakini, Iahova sila lat keilu ran Ah Iden. Ka mumon keilu lumum en atan koa kei mumon keilu eni. ²⁴ Kei sila lat keilu evus, ling angelo keil koa avise keil en ‘Sereb’ avalei kokoe meteau ten Ah Iden en usite koa ist. Ka Iahova ling naef koa ahang vilhili eni ka mul vilehiles val koe sise vaha en vatiai koa san moulien ten lisenges.

4

Ken mu vini tunali Ebel *Senesis 4:1-12,25-26*

¹ Evus, Adam ro ral min ahin onen ka kei meas en titiali tai. Avong muli, ka kur titiali tai ka ling isen vi ‘Ken’ koa aneite teni vi ‘nakuri’ veni viteni vit, “Ven kataunien onen Iahova, inau nakur ehon tai.” ² Katau suk, Iv meas eris. Ka avong mai vinvin, kur titiali tamun, ka ling isen vi ‘Ebel.’

Navong lumoul lumai lumarite, Ebel mai vi meatin koa mul lei kat sipsip keil, ka Ken mai vi meatin koa mum en ah. ³ Sua vahis muli ka en avong tai, Ken vit vasan ui umen onen min Iahova. Sakini lah anien tei koa luhi, ka sani vahi sanien votut onen ten masmasien min Iahova. ⁴ Evus, Ebel emun kur ui umen onen koa vi moeite ten sipsip tai esen, muasi mat, ka san usiven keil tetahos vahi sanien votut onen ten masmasien vina min Ahi. Ka Iahova lele

✧ 3:22: Rev 22:14

tahos en Ebel ka sanien votut onen.✠ ⁵ Ka en Ken ka sanien votut onen, lei seseini. Sakini, Ken tin tisa ka vurohien sakin nan langlango.

⁶ Evus, Iahova viteni min Ken vit, “?Vensa komul kovuroh mukonek? ?Vensa nam langlango?”

⁷ Munak komumon sakien koa mal, kimai kimal en metok. Ka munak komumon sakien koa tisa, tisaen mul suai vapurunuk suval tirendan tisa tai. Tisaen enek vit vahi hetetamen en moulien onom, ka keik esuk, kuasi heha netan ka kimai kihi hetetamen eni.”

⁸ Evus, Ken viteni min tunali vit, “Lovamea ran out ekek, lovoual lovaha nah.” Ka navong lurokol out enek, Ken viles min tunali ka muasi mat.✠

⁹ Evus, Iahova vis Ken vit, “?Tumali Ebel kave?”

Ka Ken vit risi mini vit, “Nareingeingeni. ?Inau keke nil nilei kat tuak onak?”

¹⁰ Ka Iahova viteni mini vit, “?Ken, komumon sa? ?Korraengontei? !Ran tumali mul murang minau ran atan vit kihinat asa koa komumoni!✠

¹¹ Sakini, sesendaen hel enuk keke atan hersantei mun anien minuk, veni mun ran tumali koa komu vini. ¹² Navong kiluh vis etai tounah, atan hersan kestei ui umen onom. Ka keik, lises kilohosai ran meatin sav keil ka out tato revi ien onom hetovuol.”

²⁵ Sua vahis muli, Adam ro ral min ahin onen ka Iv meas eris ka kur titaealu tamun koa meahos. Ling isen vi ‘Set’ koa aneite teni vi ‘sani’ veni viteni vit, “Ahi san ris titiali tamun vakur vulin Ebel, koa Ken muasi mat.” ²⁶ Navong Set mai mariso, kur ahin tai. Ka navong ro ral mini,

✠ **4:4:** Hib 11:4 ✠ **4:8:** Mat 23:35; Luk 11:51; 1Sion 3:12

✠ **4:10:** Hib 12:24

ahin onen kur natnali tai ka ling isen 'Inos.' En hati avong enek, meatin keil avita netan min Ahi ka avise rohtoh en 'Iahova,'* isen kati koa vi votut.

Set, moeite onen vi Inos.

Inos, moeite onen vi Kenan.

Kenan, moeite onen vi Mahalalel.

Mahalalel, moeite onen vi Sered.

Sered, moeite onen vi Inok.

Inok, moeite onen vi Metuselah.

Metuselah, moeite onen vi Lamek.

Lamek, moeite onen vi Noah.

Ka Noah, natnali etel,

Sem, Ham ka Sevet.

Meatin keil enek aka en vatiamal onen Adam ka moulien one tetaveah. Keil akur titae houlu mok ka avilelau en out vasi. Ka houlu en keil armusiltei mun Ahi.

6

Tunien usil Noah

Senesis 6:5-22; 7:1-5,16-17,23; 8:15-22; 9:1-15

⁵ Navong meatin keil umai avi houlu en out netan, Iahova les sakien keil one rotahostei. Rendemien one vilelau en tisaen lisenges. ⁶ Sakini, Iahova tin mah ven sakien one, ka longe tisa ven meatin keil koa kei mumoni. ⁷ Sakini, viteni min kei sasen vit, "Koakeil namumoni ekek, nu rasilin keil ran out netan. Keil ral min tirendan keil, aman keil, ka tounah keil emun koa amoul, veni nalonge tisa houlu vis houlu mok ven keil. Tahos

* **4:26:** 'Inau NAVI(Eks 3:14) vi eis kati onen Ahi. Ka ven houhouen one, meatin keil avise Ahi en 'Iahova' koa aneite teni vi Asuv.

imok vahit marmumonitei keil.”⁸ Ka meatin tanges, Iahova si veni, isen Noah.✧

⁹ Koanik tunien usil Noah. En avong onen, kei enges vi more meatin koa musil kat Ahi en moulien onen ka sakien keil onen mutolas.¹⁰ Kei, natnali etel: Sem, Ham ka Sevet. ¹¹ Ka meatin sav vasi keil en out netan artahostei en meten Ahi. Keil asakin out netan vilelau en huhuen keil. ¹² Ahi lele mita netan, ka lesi keke tounah tisa revi mok, veni tounah vasi koa amoul amusil sakien tatisa keil enges.

¹³ Sakini, en avong tai, Ahi viteni min Noah vit, “Namundemi navit nu rasilin tounah vasi koa amoul, veni asakin out netan vilelau en huhuen keil. Anatin, keil vasi en out netan nu rasilini varei. ¹⁴ Sakini, kumon mari sip tai koa kilea voulal. Kumoni en ai tetahos, kiti kokoteh out neim eni, ka kiting koe en koltar neim ka hae keke oai sakras vaha neim. ¹⁵ Kumoni hemukok: mita ten taveah teni hehi handred tai ka hanumau elu ka halualim emun (150 m), mita ten aven hehi hanumau tai ka elim (25 m), ka mita hehina nesa hehi teindan elim (15 m). ¹⁶ Hoite teni helin uriov en hap mita (½ m). Ka en out neim, kumon out toualien hetel: tai hel nesa, tai hel luhu, ka tai hel netan. Ka en valite, kumon voiteh hetas. ¹⁷ Kumoni hemukonek ven inau, numon oai hemai hemarite ka hemai hetaluh koe out vasi. Ka houe, hou vasin tounah keil koa amoul en out netan. Keil vasi imatmat varei. ¹⁸ Ka keik, inau numon hatkatien takeih hetal minuk keke nikur koe keik ka onom keil. Miheha en mari sip enek: keik, ahin onom, ka titam keil hetal min ahin one keil.

✧ **6:8:** Mat 24:37; Luk 17:26; 1Pit 3:20; 2Pit 2:5

19 “En mari sip enek, kikir tirendan vasi keil ka aman vasi keil helualu, tai koa meahos ka tai koa ahin. 20 En tounah vasi koa moul en out netan kumoni vatinetinek: elu en koakeil amuka, elu en koakeil amual, ka elu en koakeil akekelau. Kisakin keil imoul hetal min kami. 21 Evus, kikir anien tateisav vasi keil koa hehi ami ka ae, ka kiling revi en mari sip enek.” 22 Ka Noah mum vasin tounah koa Ahi meng kati mini voumoni.✧

7

1 Navong Noah keitel telmum vasi mari sip enek, Iahova viteni min Noah vit, “Kiha en mari sip hetal min onom vasi keil. Veni inau, navotini keke keik tas en out netan komumon asa koa mal en metok. 2 Kikuri hetal minuk buluk ka sipsip keil koa kokilea kovouas keil avahi ten sanien, teindan ehat (14) en tateisav keil, oulu (7) koa ihi meahos ka oulu (7) koa ihi ahin. Ka en buluk ka sipsip keil koa armutotei en metok, kikuri helu enges en tateisav keil, meahos tai ka ahin tai. 3 Ka aman keil emun, kumoni vatinetinek en tateisav keil, kikir oulu (7) koa ihi meahos ka oulu (7) koa ihi ahin. Hesakini, keil vasi enek akilea imoul ka ihasi ris titae. 4 Kumoni hemukonek veni avong oulu (7) sesuk keke nisan mari ous hous. Ous hous meneai ka vongien heha vio ... hetokol avong hanumau elu (40). Ka en avong enek, tounah sav vasi keil koa amoul koa namumon keil, inau nu lin keil ran out netan.” 5 Ka Noah mum vasi tounah koa Iahova meng kati mini voumoni.

✧ 6:22: Hib 11:7

¹⁶ Ka navong amulamun meahos keilu ahin ten tounah tateisav keil koa amoul en out netan uva neim en mari sip tuai, suval koa Iahova meng kati, Iahova koteh kat voiteh. ¹⁷ Evus, ous mus vis mus, romusehitei rokol avong hanumau elu (40). Oai vilelau en out vasi, ka sakini mari sip enek moulal eni.

²³ En sise koanek, Iahova mu lin vasi tounah keil koa amoul en out netan: meatin keil, tirendan keil ka aman keil emun. Ka Noah enges sesuk moul, ral min koakeil emun amul en mari sip enek ral mini.

8

Evus, Ahi san eang tai muhuh ka sakini oai mul memes. Muhuh, muhuh va vio ... mulin sua tai, ka out memes esuk.

¹⁵ Evus, Ahi viteni min Noah vit, ¹⁶ “Keik hetal min ahin onom ka titam keitel hetal min ahin one keil, mihemea ran mari sip ekek. ¹⁷ Aman keil ka tirendan vasi keil, kilokovein keil vasi isisital. Keil ihaha ika vasi out, ka ihasi titae keil ihi houlu mok.” ¹⁸ Sakini, Noah keilu ahin onen, titan keil ral min ahin one keil asital. ¹⁹ Tirendan vasi keil ka aman vasi keil asisital ran mari sip enek, ka keil uva ral min one keil.

²⁰ Evus, Noah mumon avet tai ten sanien min Iahova, ka kur retai en buluk ka sipsip keil ka aman keil koa amuto en meten Ahi. Evus, muas keil, munit keil, ka ahang kan vasin ave keke vatie lat masmasien one mini. ²¹ Ka navong vite ten sanien enek vina nesa, Iahova musi tahos ka si veni. Sakini vit sasen eni vit, “Nirsantei mun

mahien en out netan ven sakién tisa onen meatin keil. Veni nakilea keke navong keil avi ehon rokol avong umat, e vati avousil sakién keil ten tisaen enges. Nirmu lintei mun tounah keil koa amoul en out netan suval koa namumoni ekek.

²² “Navat kati keke:

Kosa hetokol keite ten out netan, avong ten tounah vasi hemai hekistal:
 avong taluhluhien ka avong tasuhutien,
 avong ten anni ka avong out hetin,
 avong ten ous ka avong ten annimes.
 Ka meneai keilu vongien luhemai lises ka lisenges.”

9

¹ Evus, Ahi san tokolkatien min Noah ka ehon onen keil vit, “Titami keil ihi houlu vis ihi houlu mok hesakin out vasi netan hehilelau en keil.✧

² Tounah vasi keil koa amoul en out netan imetaun kami: tirendan keil, aman keil ka mesau keil emun. Keil vasi, naling moulien one en hemi. ³ Mulamu, nasan heiai ka aneite ten anien enges min meatin keil akani. Ka kosa, nisan vuseri emun min kami taanien. ⁴ Ka minaantei vuseri koa ara mul veah eni veni ara vi vatte ten moulien onen.✧

⁵ “Ka en usite ten ran meatin, munak meatin tai houas meatin sav hemat, inau, nisan mahien mini. Ka tirendan keil emun koa uas meatin tai hemat, nisan mahien emun mini. ⁶ Meatin keil, namumon keil asuval nau.✧ Sakini, munak meatin tai houas meatin sav hemat, kei mun, uasi hemat varei.✧

✧ **9:1:** Sen 1:28 ✧ **9:4:** Sen 9:4; Lev 17:14; 19:26; Dut 12:16,23; 15:23; Umen 15:20,29 ✧ **9:6:** Sen 1:26 ✧ **9:6:** Eks 20:13

⁷ “Ka kami, ek vati keke titami keil ihi houlu, hesakin keil ihilelau en out vasi netan.”[☆]

⁸ Evus, Ahi viteni mun min Noah ka min titan keitel vit, ⁹ “Ekek, inau namumon hatkatien takeih ral min kami ka ral min onami keil koa ikatau en kami. ¹⁰ Namumoni mun ral min tounah vasi keil koa amoul: tirendan ka aman keil, ka tounah vasi keil koa amemea ral minuk ran mari sip enek. ¹¹ Navat kati keke nirmu linte mun tounah vasi koa amoul hetal oai. Anatin, oai hermu linte mun out netan. ¹² Hatkatien enek, namumoni ral min kami ka tounah sav keil koa amoul en out netan, ka nitie lati hetal min metai tai. ¹³ ?Milesi? Naling mitiet koanik mul en mahmah ten teilang. Ka navong vasi koa meatin keil ilei, indem kati keke hatkatien onak vi anatin. ¹⁴ Sakini, navong nakav koe out netan en mahmah ten ous, mitiet emun hekistal. ¹⁵ Ka navong nilesi, nindem kat hatkatien takeih onak koa namumoni ral minuk ka ral min tirendan vasi keil keke nirmu linte mun keil en mari oai tai.”

11

Mukave selusien keil umai avi houlu *Senesis 11:1-9*

¹ En avong mulamu, meatin vasi keil ten out netan aselus en selusien tas. ² Ka navong umai avi houlu vis avi houlu mok, amual en out koa ist. Amual va vio ... ales mari out tai koa vi aet koa mul en mari atan koa avise en ‘Saenar.’ Keil amundemi avit tahos keke avato ien. ³ Evus, keil aviteni min keil eris avit, “!Almai! Tahos keke rehomon brikis en tanvili koanik ka rehetan

[☆] **9:7:** Sen 1:28

keil en avul tai hemai hekeih.” Sakini, keil amumon eim keil one en brikis keil enek ka akapil vituaini en koltar. ⁴ Amumoni evus, ka aviteni avit, “Almai, rehoumon mari meteimal tai hetal min mari eim tai koa vahina nesa vatokol teilang. Koanek hesakin ir rehertasiltei ka meatin sav keil ilonglong en iser.”

⁵ Evus, Iahova mita netan ka les mari meteimal ka mari eim koa vina nesa koa keil amumoni. ⁶ Navong lesi viteni vit, “Telmali, meatin keil eke amul amumon marmari tounah. Keil amum out tas ka selusien one tas. Koanek vi vatte ten umen one. Ka hervitei tuetin, keil ilea um vasi asa koa iling rendemien one eni. ⁷ Mukonek, tovahita netan ka tovahilehiles selusien one vasakin keil irlong kileatei keil eris.” ⁸ Sakini, Iahova riti rasilin meatin keil en out netan avaha, ka armum vasitei mari meteimal enek. ⁹ Sakini, avise mari meteimal enek en ‘Babilon’ koa aneite teni vi ‘vilehiles’ veni en out enek, Iahova vilehiles selusien onen meatin vasi keil ka riti rasilin keil vasi en out netan.

Meatin keil arasil aro en out sav keil va vio ... meatin tai avasi en vatiamal onen Sem, natin Noah, isen Ebram.

12

Ahi vise Ebram keke vousili

Senesis 12:1-7; 13:5-6,9-18

¹ En avong tai, Iahova viteni min Ebram vit, “Kimea ran out onom, onom keil, ka teim sen tata onom. Kiha en out tai koa inau, nitie minuk.✧

² Mukonek, nisakin vatiamal onom hehi houlu

✧ **12:1:** Umen 7:2-3; Hib 11:8

mok, hemai hehi mari vangi meatin tai en out netan. Nitokol katuk ka numon isom heka vasi out ka meatin keil ilonglong eni. Ka heka enuk, tokolkatien onak heha min meatin keil ten out netan.

³ Koakeil asan selusien ten tokolkatien minuk, inau nisan tokolkatien min keil.

Ka koakeil asesenda enuk, numoni hetisa en keil.

Ka keik kihi sise ten tokolkatien onak heha min vatiamal vasi keil ten out netan.”☆

⁴ Sakini, navong Ebram long kat ren Iahova ka mea ran out Haran, sua onen rokol hanumau etel ka teindan elim (75). ⁵ Ebram kur ahin onen, isen ‘Serae.’ Ka titan tunali mun musili, isen ‘Lot.’ Tounah vasi keil oneatel ral min slev keil one ka buluk ka sipsip keil emun eseatel koa tellei kati en out Haran avi houlu ramat. Ka tounah vasi, telsak meseini keke avakuri. Navong asak mesein tounah keil evus, amual avaha en out Kenan.

Avong telrokol out Kenan, ⁶ Ebram ka meatin keil onen aka pas kantri enek va vio ... umai en out koa avise en ‘Sekem.’ Ka en out enek, en out koa avise en ‘Morah,’ amumon votevav keil one vesesal en mari vatiai tai koa matu vis matu, out koa meatin sav keil uva netan min ahi keil one ien. (En avong koanek, koakeil ten out Kenan avi horetan veah en out enek.) ⁷ Evus, Iahova mai kistal ven Ebram ka viteni mini vit, “Atan ten out enek, nisani min koakeil ika en vatiamal onom.”☆ Evus, Ebram kur mari ahat keil ka mumon ahor ten sanien keke vanit sanien votut vahina min Iahova koa mai kistal veni.

☆ 12:3: Kal 3:8 ☆ 12:7: Umen 7:5; Kal 3:16

13

⁵ Titan tunali Ebram musili, isen Lot, kei ral min ahin onen, titan keil ka meatin toumien onen keil. Ka keil akur sipsip, buluk, ka nani ese keil emun. ⁶ Ka ven buluk ka sipsip keil esen Lot ka Ebram avi houlu ramat, oumunai ae rovinvintei avato out vatas.*

⁹ Ven koanek, Ebram viteni min Lot vit, “Het-ahos lehetasil ekok. Keik kihiten etai hati atan koa keik em vati, ka inau, niha en out sav.”

¹⁰ Lot lei rahit out, ka les Oaisal Sodan ka hou keil koa amul vesesal veni va rokol meteimal ten out Soar. Lesi tahos imok suval Ah Iden koa Iahova luhi, ☆ vuo suval atan ten out Isip koa Oaisal Nael mul ien. (En avong koanek, Iahova romu rasilintei veah taon ten out Sodom ka Komorah.) ¹¹ Sakini Lot kur out vasi koa vesesal ven Oaisal Sodan vi onen enges. Ven koanek, keilu luka rasil en out enek, ka Lot mea va en out ist ral min tounah keil onen. ¹² Ebram ro nges en out Kenan, ka Lot vita mumon votevav keil onen vesesal en taon ten out Sodom. ¹³ Ka meatin keil ten out enek asak kalkali ka tisaen one houlu en meten Iahova.

* **13:6:** En avong keil koa Ebram ka meatin onen keil aro en out Kenan, arro kattei veni amul amusil buluk ka sipsip keil ese koa amul alekat oumunai ae, sakini amumon votevav ome vesesal ven keil. Votevav ome, amumon keil en hiliven buluk ka sipsip keil ese. Ka navong e vati avaha en out sav, aling tounah vasi one en kamel ese keil uva. Keil arluhtei anien, alei kat buluk ka sipsip keil enges. Hati buluk ka sipsip keil ese akani, ka hatte koa mul, meatin sav keil avuli vuo asa kekes eni min keil en pulaoa ten veret. ☆ **13:10:** Sen 2:10

14 Navong Lot va ran Ebram, Iahova viteni min Ebram vit, “En out koa koro ien kisépat, kilele rahit out vasi keil. 15 Out vasi keil enek koa komul kolesi, nisani minuk hetal min vatiamal keil koa ika venuk. Hehi onami enges lises ka lisenges.✧ 16 Vatiamal keil onom koa nisani minuk hehi houlu vis hehi houlu mok. Suval meatin sakras vahuli nehi atan vasi keil ten out netan, hesakras vahuli vasin onom keil. 17 Ekek, kiha kual kiles atan vasi keil enek ven inau nisa vasi minuk.” 18 Sakini Ebram mea va ral min onen keil, uva vio ... arokol out Hibron. Ka amumon votevav keil ome en out koa avise en ‘Mamre,’ vesesal en mari vatiai koa matu vis matu, out koa meatin sav keil uva netan min ahi keil one ien. Ka en out enek, Ebram kur mari ahat keil ka mumon ahor ten sanien ka munit sanien votut vina min Iahova.

15

Ahi mumon hatkatien takeih ral min Ebram Senesis 15:1-6; 16:1-3,15-16

1 Evus, Iahova selus min Ebram en leisanien tai vit, “Ebram, konametautei. Nikur koe keik en avong keil takeih ka nisan sanien tai minuk koa hemarite mok ven longkatien onom.”

2 Ka Ebram vit risi mini vit, “?Iahova, sanien koanek hekataunau hemukave, veni titiali onak tovuol veah? Meatin koa vi houlu en teim onak hekur vasi tounah onak navong nimat, isen Eliesar ten out Damaskas. 3 Anatin, kei koa vi slev enges onak koa avasi en teim onak hekur vasi tounah onak veni korsan etai titiali minau.”

✧ 13:15: Umen 7:5

⁴ Evus, raengon Iahova selus eris mini vit, “Slev Eliesar enek herkurtei vulum ka tounah vasi keil onom. !Vuo! Ehon kati onom, kei enges hekur vulum ka tounah vasi keil onom.” ⁵ Evus, Iahova mulamuni va hae ka vit, “Kilele hehina nesa en teilang ka kihuli vis hitu keil. Kosakras. Ka vatiamal keil onom isuval hitu keil enek.”✧

⁶ Sakini, Ebram ling demkatien onen en hatkatien onen Iahova. Ka ven koanek, Iahova si veni ka les moulien onen mal en meten.✧

16

¹ Sua houlu muli, ka Serae koa vi ahin onen Ebram, rokur etai titaealu. Ka kei kur slev tai koa vi ahin Isip, isen Hakar. ² Ka Serae viteni min meatin onen vit, “Iahova sakinau nasakras makur ehon. Sakini, keik kikir ahin toumien onak ka kimatil hetal mini. Vahesa nakilea makur etai ehon heka eni vahi titaralu.” Navong Ebram longe, maeni. ³ Sakini, Serae san Hakar mini ka kei kuri. Koanek kur out avong aro en out Kenan sua halualim (10).

¹⁵ Avati vahis muli, ka Hakar kur titan Ebram, ka kei ling isen ‘Ismael’ koa aneite teni vi ‘Ahi raengoni.’✧ ¹⁶ En avong koanek, Ebram, sua onen vi hanumau ehat ka ahetai mun (86).

17

Ahi viles isen Ebram mai vi Ebrahim ka san saken ten vekahoi mini keke vatie lat hatkatien

✧ **15:5:** Rom 4:18; Hib 11:12 ✧ **15:6:** Rom 4:3; Kal 3:6; Tiem 2:23 ✧ **16:15:** Kal 4:22

*takeih onealu**Senesis 17:1-6,9-27*

¹ Navong Ebram, sua onen vesesal vatokol handred tai (99), Iahova kistal veni ka viteni mini vit, “!Inau, navi Ahi ten keihoen! Kilong kat nau ka lises kumon tounah koa mal en metok. ² Num ris hatkatien takeih hetal minuk ka numon vatiamal keil koa hekistal enuk hehi houlu mok.” ³ Ebram malingling mini, nan rokol atan. Ka Ahi vit risi mini vit, ⁴ “Inau namumon hatkatien koanek ral minuk: navat kati keke vatiamal keil onom imai ihi mari vanggi meatin houlu. ⁵ Sakini, isom hervitei mun ‘Ebram,’ ka hehi ‘Ebrahim’ veni numonuk kihi mari avu onen mari vanggi meatin houlu.*[☆] ⁶ Nisakin vatiamal keil koa ikistal ika enuk imai ihi mari kantri keil, ka keil koa imai ihi asuv houlu keil.”

⁹ Ka Ahi vit risi min Ebrahim vit, “Hatkatien takeih onak, keik kusil kati, keik hetal min vatiamal onom keil koa ikatau enuk. ¹⁰ Keik ka onom keil mihemaeni mivoumon vekahoi min ehon vasi keil onami.*[☆] ¹¹ Ekek, navong mihoumon vekahoi en ehon keil onami, hetie lati keke mimusil hatkatien takeih oralu. ¹² En avong keil koa hemai, koakeil en kami koa avi meahos iha en vekahoi navong avong one vi oulim (8). Slev onami keil koa mikuri en out sav ral min titae keil koa avasi en teim onami. ¹³ Keil vasi iha en vekahoi. Mukonek, out koa amumon vekahoi eni en avemi hetie lati min meatin keil vasi keke mimusil kat hatkatien takeih onak

* **17:5:** En selusien onen Siu, keil ‘Ebram,’ aneite teni vi ‘mari avu.’ Ka ‘Ebrahim,’ aneite teni vi ‘avu onen mari vanggi meatin houlu.’ [☆] **17:5:** Rom 4:17 [☆] **17:10:** Umen 7:8; Rom 4:11

koa reingeingeni vavus. ¹⁴ Munak meatin etai hervatei en vekahoi, hervitei mun meatin tai onak, veni kei rolong kattei hatkatien takeih onak.”

¹⁵ Ka Ahi vit risi min Ebram vit, “Ahin onom, kirvisetei mun en ‘Seræ.’ Kosa heha, isen hehi ‘Serah.’† ¹⁶ Nitokol kati ka nimaeni hekur ehon tai onamil. Numoni hemai hehi mama ten mari vangî meatin keil ka asuv houlu emun keil ikistal rani.”

¹⁷ Ebrahim malingling ven Ahi, nan rokol atan, ka mul viteai min kei sasen. En rendemien onen vit, “?Meatin kilea vasan ehon min ahin tai navong sua onen rokol handred tai (100)? ?Ka Serah emun kilea veah vakur ehon navong sua onen rokol hanumau ehat ka halualim emun (90) tuai?” ¹⁸ Kei vis Ahi vit, “?Kosakras kovamaeni li keke Ismael vakur tokolkatien koa kosani minau?”

¹⁹ Ka Ahi vit, “!Vuo! Ahin onom, Serah, hekur ehon tai onamil, ka kiling isen hehi ‘Aesak.’ Hatkatien takeih koa namumoni ral minuk, num risi hetal mini ka hetal min vatiamal onen lises ka lisenges. ²⁰ Ka naraengon asa koa koviteni minau usil Ismael. Hesakini, nitokol kati ka titan keil emun ihi houlu vis ihi houlu mok. Hehi mari tata ten vatiamal teindan elu (12) koa imai ihi mari vangî meatin tai. ²¹ Ka hatkatien takeih onak, numoni hetal min natmali Aesak koa Serah hekuri en avati koanek en sua koa hemai.” ²² Navong Ahi selus evus, va rani.

²³ En avong etin enek, Ebrahim long kat Ahi ka mumon vekahoi en meahos vasi keil koa

† **17:15:** En selusien onen Siu keil, Seræ ka Serah, aneite ten eis keilu enek vi ‘princess,’ atouli onen asuv houlu tai.

aro ral mini: Ismael, slev keil onen ka meatin sav keil koa amusili. ²⁴ Ebrahim, sua onen rokol hanumau ehat ka teindan ouhat emun (99) navong va en vekahoi. ²⁵ Ka Ismael, sua onen en avong koanek rokol teindan etel (13). ²⁶ Ebrahim ka natnali, keilu vasi luva en vekahoi avong tas, ²⁷ ral min slev keil onen.

21

Hatkatien onen Ahi mai vi anatin ka Serah kur Aesak, natin Ebrahim

Senesis 21:1-21

¹ Suval koa Iahova vat kati, rokol kat Serah. ² Sakini kei meas ka mal en avong koa Ahi vat kati, kur titan. Anatin, navong Ebrahim vi ulmatu tuai, Serah kur ehon tai onealu.✧ ³ Ebrahim ling isen vi ‘Aesak’ koa aneite teni vi ‘viteai,’* ⁴ ka navong avong onen rokol ouhat (8), Ebrahim mumoni va en vekahoi suval koa Ahi vat kati mini.✧ ⁵ Ebrahim, sua onen handred tai (100) navong Aesak avasi. ⁶ Ka Serah vit, “Ahi san sien houlu minau ka sakinau naviteai. Koakeil vasi itaengoni ihiteai hetal minau. ⁷ ? Isei kilea vahitehiteni min Ebrahim keke inau etin, nitounat en titiali tai? Mukos navi tovuli, ka nakur titan ulmatu onak.” ⁸ Titiali enek moul, ka navong lokovein susu omon, tata onen mumon mari anien tai.

⁹ En avong ten anien enek, Ismael, natin Hakar ten out Isip, mul rohtoh karen Aesak,

✧ **21:2:** Hib 11:11 * **21:3:** Ebrahim ling isen ‘Viteai’ veni viteai navong Ahi viteni mini (Sen 17:17-19), ka Serah mun viteai navong longe (Sen 18:12-14) ka navong kuri (Sen 21:6-7).

✧ **21:4:** Sen 17:12; Umen 7:8

natin Serah. ¹⁰ Navong Serah lesi, viteni min Ebrahim vit, “Sila lat ahin toumien enek keilu natnali luvaha. Naman kivuol navong etai, natin ahin enek nakur etai tounah keil onom koa hehi onen natkuli Aesak.”[✧] ¹¹ Koanik sakin Ebrahim rendem houlu ven Ismael emun vi natnali keinek. ¹² Ka Ahi viteni min Ebrahim vit, “Konandemkotei en ehon enek ka mama onen koa vi slev onom. Kumon asa koa Serah viteni minuk veni vatiamal keil koa navat kati minuk, keil ikistal ika en Aesak.”[✧] ¹³ Ka en Ismael, natin ahin toumien enek, inau numon vatiamal keil koa ikistal ika eni imai ihi mari vangi meatin tai veni kei emun vi natmali.”

¹⁴ Sakini, visokon semau, Ebrahim san anien ka veioai tai min Hakar ka lingi en vatisin. Evus, sila lat kei ka natnali luva. Keilu luva luka vasi out volvol ten out Bersiba. ¹⁵ Navong oai vus, lokovein titan en nimal ten holeai tai. ¹⁶ Kei va rani soutin neli ka rondan netan ka mul mis vit, “!Aue li, ek rovattei males natkuli vamat!”

¹⁷ Rovitei tuetin, ehon emun mis ka Ahi raengoni. Ka angelo onen Ahi selus ka out nesa mai ven Hakar vit, “?Hakar, komundemko en sa? ! Konametautei! Ahi raengoni titiali mis. ¹⁸ Kimea, kiha veni, kitali lati. Veni inau, numon koakeil ikistal ika en vatiamal onen imai ihi mari vangi meatin tai.” ¹⁹ Evus, Ahi sakin Hakar les vulvul tai koa oai mul ien. Sakini kei seh oai va en veioai onen ka san hatte tai min natnali muni.

²⁰ Evus, Ismael mai matu, ka Ahi katauni. En out volvol ten out Paran, kei mai vi meatin hau tai koa vi more meatin talauien. ²¹ Navong mai

✧ **21:10:** Kal 4:29-30 ✧ **21:12:** Rom 9:7; Hib 11:18

mariso, mama onen votin atouli tai ten out Isip mai retalihe ral mini.

22

Ahi vis Ebrahim keke vou vini natnali koa Aesak

Senesis 22:1-19

¹ Avong muli, Ahi vit vasak vis Ebrahim. Sakini vise vit, “!Ebrahim!”[☆]

Ka Ebrahim vit, “!O-o, inau li ke!”

² Ahi viteni mini vit, “Kikur natmali kati koa Aesak, koa envatien onom mariso mul ien, ka kihina en atan ten out Moraea. Ekonek en hou tai koa nitie minuk, ku vini ka kiniti hehi sanien tai onom minau.”

³ Sakini, out mulan, Ebrahim ra ruain av, sak mesein tounah keil ka lingi en dongki sen. Kur Aesak ka meatin toumien onen elu telvita en out koa Ahi viteni mini. ⁴ Telmual va vio ... en avong etel teni, telles out koa Ahi vat kati mini mul soutin neli veah. ⁵ Navong lesi mukok, Ebrahim viteni min meatin toumien keilu onen vit, “Milheto ekok hetal dongki ekek. Ehon ekek ka inau melheha en out keiva ekek, ka melheha netan min Ahi. Evus, melhemai ris ven kamil.”

⁶ Ebrahim san av ten sanien min Aesak vousi, ka kei kur naef ka vatihang. Navong lumual ruai luva, ⁷ Aesak viteni min tata onen vit, “!Tata!”

Tata onen vit, “?Asa natkuli?”

Aesak visi vit, “?Nalesi lokur av ka ahang, ka sipsip koa lovaniti vahi sanien kave?”

⁸ Ebrahim vit, “Ahi, kei varei hesani.” Ka keilu lumual ruai luva.

[☆] **22:1:** Hib 11:17-19

⁹ Navong lurokol out koa Ahi vat kati, Ebrahim kur ahat keil, mumon ahor ten sanien eni ka ling av ien. Evus, par kat natnali ka lingi matil kat av keil nesa.✧ ¹⁰ Evus, kahut lat naef onen vit vasal vini. ¹¹ Ka hatte tas, angelo onen Iahova viso ka en out nesa vit, “!Ebrahim, Ebrahim!”

Ka kei vit risi vit, “O-o, inau li ke.”

¹² “Konou vinitei ehon onom. Konoumontei tounah nasut natmali. Ekek nakilea keke keik kovouhou min Ahi ka kolong kati, veni keik kormutut kattei natmali ran Ahi, natmali kati koa tas koa vi onom.”

¹³ Ebrahim lele ka les nani rendan koa meahos, hon verai mul en holeai tai. Sakini, luv lat viau ran Aesak ka va kur nani keke vakur vulin natnali. Muasi mat ka muniti suk vi sanien onen vina min Ahi. ¹⁴ Ebrahim ling isen out enek vi ‘Iahova Jaerah’ koa aneite teni vi ‘Iahova sani.’ Ka selusien koanik, meatin keil amul aviteni rokol kosa avit, “En hou onen Iahova, kei varei hesani.”

¹⁵ Angelo onen Iahova selus min Ebrahim hatte elu vit, ¹⁶ “Ahi viteni mukok: ‘Numon hatkatien hetal minuk en isok keke nitokol katuk hehi houlu mok veni keik kormutut kattei natmali ranau, natmali kati koa tas koa vi onom.✧

¹⁷ Navat kati keke nitokol katuk, numon vatiamal onom koa ikistal enuk ihi houlu vis ihi houlu mok isuval hitu ten teilang vuo isuval veien ten atas. Onom keil u vasi meatin keil koa avit avoumon rea vatal min keil.✧ ¹⁸ Vatiamal onom keil ihi sise ten tokolkatien onak heha min vang'i meatin vasi keil ten out netan. Koanek hehi sanien onak minuk veni kolong kat inau.’ ”✧

✧ 22:9: Tiem 2:21 ✧ 22:16: Hib 6:13-14 ✧ 22:17: Hib 11:12

✧ 22:18: Umen 3:25

19 Ebrahim keilu natnali luva ris ven meatin toumien keilu onen. Ka telva ris en out koa amul ien koa avise en Bersiba, ka aro ien ral min one keil sua houlu.

Navong sua onen Serah rokol handred tai hanumau tai ka oulu mun (127), kei mat. Ebrahim rangisi ka vit vatahini ka sakras ven atan kati onen tovuol. Sakini, vul titi atan ran meatin tai en out enek ka rahin ahin onen mul ien.

Sua etel muli, ka navong sua onen Aesak rokol hanumau elu (40), kei retalihe suk ral min ahin tai ten out Haran, isen Rebekah. Kei vi natin Nahor; tunali Ebrahim. Rovitei tuetin, avu Ebrahim mat ka titan keilu, Aesak ka Ismael, lurahini vesesal en out koa arahin Serah ien. Navong mat, sua onen Ebrahim rokol handred tai, hanumau etel ka teindan elim emun (175).

25

Ahi mumon hatkatien takeih ral min Aesak Senesis 25:19-34; 26:1-6

19 Koanik tunien onen Aesak, natin Ebrahim.

20 Aesak, sua onen hanumau elu (40) navong retalihe ral min Rebekah, natnahin Betuel (koan Aramea ten out Mesopotemia) ka ahinali Leban.

21 Aesak ro ral min Rebekah ka kei sakras vakur tivava. Sakini Aesak vis min Iahova en usite onen, Iahova long hisien onen ka sakin Rebekah meas. 22 Ka en vangen, maeh keilu lumul ien ka lumul lukumkum neim. Sakini mama onealu long mahien houlu. Ven koanek, Rebekah mundemi vit, “?Vensa nalong mahien houlu mukok?” Ka va vis min Ahi ven aneite teni.

23 Ka Iahova viteni mini vit,

“Ehon elu lumul en vangom.

Tai koa hekatau hemai hemarite mok helin koa helamu.

Anatin, koa helamu hel en hen koa katau. ☆

Ka luhemai luhehi mari tata ten mari vangi meatin elu,

ka vangi meatin elu enek koa kikir keilu, luhetisa min keilu.

Ka koakeil ikistal ika en koa katau ikeih imok isulin onen koa mulamu.”

²⁴ Avong mal vinvin Rebekah vakur tivava, ka kur maeh keilu koa luvi meahos. ²⁵ Koa mulamu, amuven vilhili moul ka vasi aven, sakini luling isen ‘Esao’ koa aneite teni vi ‘amuven houlu.’

²⁶ Koa katauni, navong avasi, vuli kat vasehen tunali, sakini luling isen ‘Siekob’ koa aneite teni vi ‘meatin koa vuli kat vasehen.’* Ka Aesak, sua onen hanumau etel (60) navong ahin onen kur maeh keilu enek.

²⁷ Navong ehon keilu lumoul lumai lumariso, Esao vi meatin taluien koa en vati mok vato en eivorohus. Ka Siekob vi tiraeng ka rotos teim.

²⁸ Aesak, envatien onen mul en Esao veni en vati mok val van vuseri koa Esao muasi. Ka Rebekah, envatien onen mul en Siekob.

²⁹ En avong tai, Siekob ros teim ka mul kukon sup bin. Ka Esao ka en eivorohus, mai amai kati houlu. ³⁰ Sakini viteni min Siekob vit, “! Amai katnau vareis! !San tei sup tahilhili keisom maani!” Ven koanek, aling isen tamun vi ‘Edom’ koa aneite teni vi ‘vilhili.’ ³¹ Siekob vit risi mini

☆ **25:23:** Rom 9:12 * **25:26:** Isen Siekob, aneite tamun teni vi ‘meatin tasaklivosien.’

vit, “Nakilea nisan tei minuk munak keik kisan minau vulum ten moeite.”†

³² Esao vit, “Tahosis, kuri. ?Veni munak amai heat vini inau nimat, vuluk ten moeite hekataunau hemukave?”

³³ Siekob vit risi mini vit, “Helamu, kumon hatkatien keke keik kisa lat vulum ten moeite minau.” Sakini, Esao maeni ka mumoni suvali.☆

³⁴ Katau suk, Siekob san sup ka veret mini. Kei kanian ka mun hati oai tai, evus, mea va. Mukos, Esao mundem maen vulin kati ten moeite.

26

¹ Avong sav tai ris, ous romustei avong houlu ka sakin anien tovuol en out koa Aesak ral min onen keil aro ien (amai koanek teisav en asa koa kur out en avong onen avu Ebrahim☆). Sakini, uva ales asuv houlu onen me-Pilistin keil koa ro en taon ten out Kerar, isen Abimelek, veni alonge keke anien mul en kantri onen.

² Iahova mai kistal min Aesak ka viteni mini vit, “Konahatei Isip. Kito nges en out koa inau nitie lati minuk. ³ Kito ekok en atan onen meatin sav keil hati avong havivi, ka inau nito hetal minuk ka nitokol katuk. Out vasi keilek emun, nisani minuk ka min vatiamal keil koa ikistal ika enuk. Hatkatien koa namumoni mulamu ral min tata onom Ebrahim, numoni hekistal hemai hehi anatin. ⁴ Numon titam keil koa ikistal en vatiamal onom ihi houlu vis ihi houlu mok, isuval hitu en teilang. Ka nisani min keil out

† **25:31:** En saken onen Siu keil, moi ehon ten famle tai hekur marite en tounah keil onen tata onen navong mat. Natnali sav keil ikuri hehi havivi vuo ihi meatin toumien enges onen koa vi moeite. ☆ **25:33:** Hib 12:16 ☆ **26:1:** Sen 12:10-20

vasi keilek. Ka keik ka onom keil mihehi sise ten tokolkatien onak vaha min vangi meatin vasi keil ten out netan.☆ ⁵ Nitokol kat kami veni tata onom Ebrahim long kat nau ka musil mengkatien keil onak.” ⁶ Sakini, Aesak ro nges en out Kerar ral min onen keil.

27

Siekob, natin Aesak, venan tokolkatien ten moeite ran tunali ka lohosai

Senesis 27:1-46; 28:1-5

¹ Avong muli va, ka Aesak mai vi ulmatu ka meten var. Avong tai, san selusien va min natnali koa moeite vit vamai veni. Ka navong Esao mai, Aesak visi vit, “?Natkuli, keik somok eke?”

Ka Esao vit risi mini vit, “Inau ke.”

² Aesak viteni mini vit, “?Kolesi? Inau namatu, ka vahesa nimat hervitei tuetin. ³ Sakini, kikir hisuput ka atuv keil onom kiha en eivorohus, ka kuas etai tirendan minau. ⁴ Kikukoni hesuval koa kokilea inau ek vati. Navong nianian hevus, inau nisan tokolkatien ekor ten moeite esuk minuk, veni nareingeingeni nimat nengeis.”

⁵ Navong Aesak mul selus min Esao, Rebekah mul raengon suain asa mul viteni. Ka navong Esao va en eivorohus, ⁶ Rebekah viteni min Siekob vit, “Naraengon asa tata onom mul viteni min Esao. ⁷ Kei viteni mini mukok vit, ‘Kuas etai tirendan venau ka kikukoni hesuval koa kokilea inau ek vati. Navong nianian hevus, en meten Iahova, inau nisan tokolkatien onak esuk minuk, veni nareingeingeni nimat nengeis.’”

☆ **26:4:** Sen 22:16-18

⁸ Ka Rebekah vit risi mini vit, “Natkuli, kitaengonau ka kumon asa nihiteni minuk. ⁹ Kiha en out koa alei kat sipsip keil eni, ka kikur nani elu koa avealu musising, kihousi hemai venau. Nikukoni hesuval koa tata onom en vati. ¹⁰ Keik kikuri heha veni ka navong heani hevus, hesan tokolkatien onen minuk, veni roreingeingeni hemat nengeis.”

¹¹ Ka Siekob viteni min mama onen vit, “?Ka mukave, amuvek tovuol ka amuven Esao houlu? ¹² Ka vahesa tata hetokol avek, heilea keke rovitei Esao ka hehotini keke namul naluvosi. Nasakini tokolkatien natovuol varei en moulien onak, nametau tata nasesendanau.”

¹³ Mama onen viteni mini vit, “Natkuli, munak hemukonek, sesendaen enek hersuttei keik, hesut inau nges. Kikalalah, kumon asas naviteni, kiha kikur nani elu hemai venau.” ¹⁴ Sakini va, kuri mai veni ka kei kukon vati anien koa tata onen en vati. ¹⁵ Evus, Rebekah kur more eisin omon Esao koa ling revu mul, ka musin eni suk en Siekob. ¹⁶ Evus, kur hiliven nani ka kav koe hen ka hiren Siekob eni. ¹⁷ Sak meseini evus, san more anien enek mini ral min veret koa kei mumoni.

¹⁸ Evus, Siekob va ven tata onen ka vise vit, “!Tata!”

Ka tata onen visi vit, “!O-o, inau li ke! ?Ka kamil en sei ke?”

¹⁹ Siekob vit, “Inau Esao, titam koa moeite. Namumoni suval koa koviteni minau. Mea, tondan revu ka kian vuseri koa nakuri minuk. Ka navong kiani hevus, kokilea kovasan tokolkatien onom minau.”

²⁰ Aesak vit, “? Natkuli, kovotini kalah mukave?”

Siekob vit, “Iahova, Ahi onom, kataunau eni.”

²¹ Aesak viteni mini vit, “Amai li vesesal venau hesakini nakilea matokoluk mailea keik somok Esao.” ²² Sakini va vesesal ven tata onen, ka ulmatu kamus hen ka viteni vit, “Rem suval Siekob, ka hem keilu lusuval hen Esao.” ²³ Ka kei lei ras Siekob varei veni amuven houlu suval Esao. Sakini mumon rendemien onen keke vasan tokolkatien onen mini, ²⁴ ka vis risi vit, “? Keik somok Esao?”

Ka Siekob vit, “He-e, inau varei.”

²⁵ Aesak viteni mini vit, “!San vuseri ak maani! Niani hevus, nitokol katuk.” Sakini, kuri, sani mini, ka san hati uaen muni. ²⁶ Evus tata onen viteni mini vit, “Natkuli, kimai vesesal venau ka kiav katnau.” ²⁷ Navong kav kati, Aesak mus vi eisin mon ka rokol kati. Navong musi mukok, kei mundemi keke Esao kati, ka san tokolkatien onen mini vit,✧

“Natkuli, vi vem tahos

suval eivorohus katau en avong Iahova san
ous mita netan.

²⁸ Ahi hesani minuk tilep ten out nesa

hekas ah esom keil ka houmon keik kil en
amas.

Ahi houmon ah ten uit esom italeha

ka nei grep keil esom ihi houlu.

²⁹ Ahi houmon meatin keil um minuk,

meatin keil ten kantri sav keil ihouhou
minuk.

Kihi hetetamen helin tumali keil,

titan mama onom keil iha netan enuk.

Meatin keil koa isesenda enuk, Ahi hesesenda en
keil.

✧ **27:27:** Hib 11:20

Ka koakeil isan selusien ten tokolkatien minuk, Ahi hetokol kat keil!”[☆]

³⁰ Navong Aesak san tokolkatien mini evus, Siekob va rani.

Ka katau suk, tunali koa Esao mai ris ran eivorohus. ³¹ Kei mun kukon more anien tai ka kuri va ven tata onen vani. Ka vit, “Tata, mea li, tondan ka kian vuseri koa nakuri minuk. Ka hevus, kisan tokolkatien onom minau.”

³² “?Keik sei?”

Esao vit, “Inau Esao, moeite onom.”

³³ Navong Aesak longe mukok, mutimanin ka maleilei houlu ka visi vit, “?Isei keke muas tirendan ka kuri mai venau? Nakani etin vus, keik kumai. Nasan vasi tokolkatien ekor onak mini. Ka nasakras mahilesi, tokolkatien enek heles eni lises.”

³⁴ Navong Esao raengoni, longe tisa ka muai roha vit, “!Tata, tokol kat nau li mun!”

³⁵ Ka Aesak vit, “Tumali mai luvos nau ka kur vasi tokolkatien onom tuai.”

³⁶ Esao viteni vit, “Hatte elu keinek keke kei sak luvos nau. Isen koa vi Siekob mal varei.^{*☆} Mulamu, kei kulat vuluk ten moeite ranau, ka kosa, kei kulat tokolkatien emun ten moeite ranau. ?Korling etai li hati tokolkatien onom vahi onak?”

³⁷ Aesak vit risi mini vit, “Kei, namumoni tuai mai vi hetetamen mulik, ka namumon vatiamal keil vasi onen imai ihi meatin toumien onen. Nasani mini anien ka uaen. ?Natkuli, asa ris nakilea masani minuk?”

[☆] **27:29:** Sen 12:3 ^{*} **27:36:** Isen Siekob, aneite tamun teni vi ‘meatin tasaklivosien.’ [☆] **27:36:** Sen 25:29-34

38 Esao mulelis peah tata onen vit, “? Tokolkatien onom tas eli? !Tokol kat nau li mun! !Tata, tokol kat nau li mun!” Ka muai roha.✧

39 Sakini, Aesak viteni mini vit,✧
“Ahi hersantei tilep hekas ah esom keil,
ka amas hetovuol enuk.

40 Keik kiles en huhuen ka kihuli kat naef onom lises.

Ka avaseini, kihi eiloheh onen tumali.
Ka hekatau, navong kihit kovaso sesein keihoen onen tumali,
kokilea kovamaluv rani.”✧

41 Esao vuroh kat Siekob veni tata onen sa vasin tokolkatien mini. Kei mundemi min kei sasen vit, “Avong mul mai vesesal itangis tata onak. Evus, nu vini Siekob.”

42 Navong Rebekah long usil rendemien onen Esao, vise Siekob vamai veni. Navong mai, viteni mini vit, “Natkuli kitaengonau. Tumali mul ling suain vurohien onen, ka mul mumon sise vouasuk kovamat. 43 Sakini kumon asa koa nihiteni minuk. Keitinesek, kiha ven tuak Leban koa ro en out Haran. 44 Ka kito hetal mini en out enek hetokol avong vurohien onen tumali heha netan. 45 Ka navong en hevobongen asa koa komumoni mini, nisila meatin etai hehat hekuruk kimai ris. Nametau keke kei nouasuk konamat, ka evus anahiteni keke kei mun namat. Ek rovattei kamil vasi milvavupuol ranau en avong vatas.”

46 Sakini, Rebekah va ven Aesak ka viteni mini vit, “Avek mah varei ven sakien onen ahin Hitaet keitel eke koa Esao kuri. Munak Siekob emun

✧ 27:38: Hib 12:17 ✧ 27:39: Hib 11:20 ✧ 27:40: Sen 36:6-8; 2Ki 8:20

hekur ahin Hitaet etai, tahos imok inau nimat enges.”

28

¹ Sakini, Aesak vise Siekob ka meng kati vit, “More minuk natkuli. Ek vati konatetalihetei natal min ahin ten out Kenan. ² Hemukonek, kiha en out Mesopotemia en teim sen avu onom Betuel, ka kikir ahin en out enek. Natnahin avov onom, Leban, sua one vinvin avatetalihe.” ³ Evus, Aesak san tokolkatien mini vit, “Ahi ten keihoen hetokol katuk en tetaliheien onom ka hesani minuk ehon keil ihi houlu. Hesakinuk kimai kihi mari tata onen vangi meatin keil houlu. ⁴ Ahi hetokol katuk hetal min vatiamal keil koa ikistal ika enuk suval koa rokol kat avu onom Ebrahim. En avong koa hemai, hekataunuk kikir vasi atan koanek koa, kosa, komul ien suval heou tai, hemai hehi onom kati. Veni atan enek, Ahi sani mulamu min avu onom Ebrahim.”[✧] ⁵ Evus, Aesak sila Siekob va en out Mesopotemia ven Leban koa vi natin Betuel ten out Eram. Kei vi tunali Rebekah, mama onen Siekob ka Esao.

Ahi mumon hatkatien takeih ral min Siekob ka viles isen mai vi Isrel

Senesis 28:10-19; 35:9-20,22b-26

¹⁰ Siekob lokovein Bersiba ka kei sasen musul sise va en out Haran koa mul soutin. ¹¹ Navong out vong, va kistal en out tai en sise koa tahos ka ro en out enek. Kur ahat tai, mulung eni ka matil. ¹² Navong mul matil, matil vovoi ka les sise tai koa vatte mul netan ka keite vina rokol out nesa, ka angelo keil amusili avina nesa ka

✧ **28:4:** Sen 12:2; 17:4-8; 22:17

amita netan eni. ✧ ¹³ Siekob lele vina nesa ka les Iahova mulomal nesa en sise enek ka viteni mini vit, “Inau Iahova, Ahi koa Ebrahim ka Aesak lumusili. Atan koa komul komatil ien, nisani minuk ka min vatiamal keil koa ikistal ika enuk. ✧ ¹⁴ Vatiamal keil onom enek hehi houlu vis hehi houlu mok. Suval koa meatin sakras vahuli nehi atan vasi keil ten out netan, meatin keil asakras avahuli vasin onom keil. Ihi houlu ihilelau isien vasi out netan iha itokol out wes ka out ist, out not ka out saot. Ka keil ihi sise ten tokolkatien onak heha min vatiamal sav keil ten out netan. ✧ ¹⁵ Kindem kati keke inau, nito venuk ka nikur koek en out vasi kiha en. Nikur risuk kimai en atan koanek ka nirlokoveintei keik hetokol avong num vasi asa koa navat kati minuk.”

¹⁶ Navong lesi evus, Siekob muli en metavinavong ka viteni vit, “!Anatin eli, Iahova eli ro ko, ka inau nareingeingeni li!” ¹⁷ Ka annivul kati ka viteni vit, “!Aue li, nahi oute vi out votut tai! Nahi Ahi ro ko ka oute vi meteau koa vina veni en out nesa. !Ei, nametau houlu en out ekek!”

¹⁸ Out mulan, Siekob muli ka kur ahahat koa mulung eni ka vati mulomal vi metai mini keke hendem kat asa koa lesi. Evus, kur oel ten olip ka mutahi eni vatie lati vi out votut onen Ahi. ¹⁹ Ling isen out enek ‘Bet-el’ koa aneite teni vi ‘eim onen Ahi.’ Taon koa mul vesesal en out enek, isen Lus.

Evus, Siekob va en out Haran, teim sen avov onen, Leban. Navong les atouli elu onen, Siekob, envatien onen mul en tasite koa Resel, ka vis avov

✧ **28:12:** Sion 1:51 ✧ **28:13:** Sen 13:14-15 ✧ **28:14:** Sen 12:3; 22:18

onen eni. Leban vit tahos hekuri, ka helamu, houn veni sua oulu (7) keke kilea vahuli. Navong Siekob longe mukok, si veni ka maeni. Ka navong sua oulu (7) evus, Leban en rovattei keke Siekob vakur Resel ka valohosai rani vatal tounah keil onen. Leban en vati keke Siekob vato vatali sua vahis emun veni lesi keke tokolkatien onen Ahi mul en umen vasi keil onen. Sakini, en avong ten tetaliheien onealu, Leban keih kat Resel vamaen tunahin vakur vulin. Navong out mulan, Siekob lei kilea suk keke ro ral min Leah, ka tin katiat. Navong va les Leban ven usite enek, kei maeni keke vakur Resel en wik tai munak voumon hatkatien vatal mini keke houn mini sua oulu (7) emun. Ka Siekob maeni eris.

En moulien onen, tounah koa Siekob mumoni, tokolkatien onen Ahi mul ien. Ka en out enek, ahin keilu onen ral min atouli toumien onealu telkur titan houlu. Evus, Ahi selus mini vit avong vinvin hemea ran out enek, heha ris en out onen tata onen. Ka navong telmual telva, kei metaun Esao ka meatin onen keil anouasi natal onen keil.

35

⁹ Navong Siekob mea ran out Mesopotemia, Ahi kistal veni en out Betel hatte tamun ka rokol kat risi. ¹⁰ Ahi viteni mini mukok, “Kosa isom ‘Siekob’ koa aneite teni vi ‘meatin tasaklivosien,’ ka kosa heha, isom hehi ‘Isrel’ koa aneite teni vi ‘meatin koa lehkao min Ahi.’” ¹¹ Inau navi ‘El-Sadai,’ koa aneite teni vi ‘Ahi ten Keihoen.’ Mihelah titiali keil hehi houlu. Mari vangi meatin keil houlu ika enuk ka tei en keil imai

☆ **35:10:** Sen 32:28

ih i asuv houlu keil. ☆ 12 Atan keil koa nasani min avu Ebrahim ka tata onom Aesak, nisani minuk ka min vatiamal onom keil koa ikistal ika venuk.”

13 Navong Ahi selus mini evus, mea rani. 14 Ka en out koa Ahi selus mini, Siekob vati lat ahat tai mulomal vahi out koa hendem kati asa koa Ahi viteni mini. Evus, kur oel ten olip ka uaen, mutah keilu eni vatie lati vi out votut onen Ahi. ☆

15 Out koanek, Siekob ling isen vi ‘Bet-el,’ ‘eim onen Ahi.’

16 Avong vahis muli, Siekob ka onen keil amea ran out Betel. Ka navong amul amual semau, soutin neli ran out Efrat, avong mai keke Resel vakur tivava ka kei votini keih. 17 Navong longge tisa houlu, ahin koa mul katauni viteni mini vit, “Konandemkotei, ehon tamun keinek.” 18 Ka mukos, mahien onen vi ten matien. Ka navong Resel leh ekor en eang, ling isen ehon ‘Ben-oni’ koa aneite teni vi ‘natin ten mahien.’ Ka tata onen viles isen mai vi ‘Ben-samin’ koa aneite teni vi ‘natin ten hek matu.’

19 Navong Resel mat, arahini en vali sise koa va Efrat (kosa, out enek avise en Betlehem).

20 Siekob kur mari ahat tai ka vati lati mulomal vatie lat tehitan onen. Ka mari ahat enek mules en out enek rokol kosa.

(22b) Siekob, ahin onen ehat (4) ka natnali keil teindan elu (12).*

23 Ehon keil koa aka en Leah mukok: Ruben (koa moeite onen Siekob), Simeon, Livae, Sudah, Isekar, ka Sebiulon.

☆ 35:11: Sen 17:4-8 ☆ 35:14: Sen 28:18-19 * 35:22b:
Natnahin tai mul koa Leah kuri, isen Dinah.

24 Ehon keil koa aka en Resel mukok: Siosep ka Bensamin.

25 Ehon keil koa aka en Bilah, ahin toumien onen Resel, mukok: Dan† ka Navtali.

26 Ehon keil koa aka en Silpah, ahin toumien onen Leah, mukok: Kat ka Aser.

Koakeil enek avi natin Siekob keil koa mama one avasi keil en kantri ten out Mesopotemia.

37

Natin Siekob keil asalem en tue Siosep mai vi slev tai

Senesis 37:1-35

¹ Siekob ro nges en atan ten out Kenan, out koa tata onen ro ien mulamu. ² Koanek tunien usil Siekob ral min onen keil:

En avong vasi, natnali Siekob keil amul alei kat sipsip ka nani keil esen. Tai en keil, isen Siosep, koa sua onen teindan oulu (17) mul kataun tunali keil koa mama one Bilah ka Silpah. Ka en avong tai, kur longlongien koa rotahostei usil sakien onen tunali keil min tata one koa Siekob ka avuroh kati.

³ Siekob, envatien onen mul en Siosep suli natnali sav keil veni kei matu navong avasi.* Siekob mumon eisin taveah omon Siosep koa moreite mok ka musin eni en kei. ⁴ Ka navong tunali keil ales envatien onen tata one mul en Siosep suli keil, mete tisa kati ka arselustei vatahos mini.

† **35:25:** Dan, isen sav vi Manase (Rev 7:5-8). * **37:3:** Siekob en vat Siosep mulin tunali sav keil veni kei vi moeite onen Resel, ahin onen Siekob koa en vati mok mulin ahin sav keitel onen.

⁵ En vongien tai, Siosep matil vovoi, ka navong vit usili min tunali keil, tine kati houlu mok. ⁶ Kei vit, “Mihelong matil vovoi en onak. ⁷ Romum out tas en ah ten uit ka romul ropar ruain uit keil. Evus, koa napar ruaini mulomal ka koa onami akarahiti ka uva netan mini.”

⁸ Ka tunali keil avisi avit, “?Keik komundemi kovit kihi asuv houlu hesulin komai?” Ka tine kati mok ven matil vovoi en onen ka ven asa kei vit usili.

⁹ Evus, Siosep matil vovoi eris ka viteni min tunali keil vit, “Namatil vovoi eris, ka nales meteiai, avati ka hitu teindan tai (11) uva netan minau.”

¹⁰ Kei vit usil matil vovoi en onen emun min tata onen ka tata onen vul kati vit, “?Matil vovoi en sa ke? ?Keik komundemi kovit tumali keil, mama onom, ral min inau mun mehemai meheha netan minuk?” ¹¹ Tunali keil avi elu kati mok ka tata mules mundem usil tounah koa Siosep viteni.*

¹² Avong tai, tunali Siosep keil amulamun sipsip esen tata one uva en out koa oumunai ae tahos vesesal en taon ten out Sekem. ¹³ Avong vahis muli, ka Siekob vise Siosep ka viteni mini vit, “Ek vati keik kovaha en out Sekem, kovasao en tumali keil koa amul alei kat sipsip keil oseratel.”

Ka Siosep vit, “Tahos, maha.”

¹⁴ Tata onen viteni mini vit, “Keik kiha kilei vis tumali keil. ?Aro tahosis? ?Ka sipsip emun keil, tounah tovuol vakula keil? Evus, kimai ris kihiteni minau.” Sakini, Siosep musil ren tata

* **37:11:** Umen 7:9

onen ka mea ran vatihou keil ten out Hibron, va Sekem.

Navong Siosep rokol out Sekem, ¹⁵ mules karahit out vasi, ka meatin tai lesi ka visi vit, “? Komul kolekat etai tounah?”

¹⁶ Kei vit, “Namul nalekat tuak keil koa amul alei kat sipsip keil. ?Kokilea kovahiteni minau out kave amul ien?”

¹⁷ Meatin enek vit, “Uva tuai. Naraengoni avit avaha en taon ten out Dotan.” Sakini Siosep mual valekat keil, ka votin keil en out Dotan.

¹⁸ Navong tunali keil alesi mul soutin veah, arun lekat sise koa avouasi vamat. ¹⁹ Aviteni min keil eris avit, “Meatin ten matil vovoien enek mul mai. ²⁰ Almai rovaha rovouasi vamat ka rovason teiai onen vaha en vulvul tai koa mul en out enek. Hevus, rokilea rovahiteni keke tirendan tai rali vahasi ka kani. Hesakini, reheles asa varei hekistal en matil vovoien keilu onen.”

²¹ Navong Ruben raengon rendemien one, mundemi vit hekur koe tunali. Sakini, viteni min keil vit, “Ronouastei. ²² En out volvol en out enek, rehesoni hehita en vulvul ten oai keisom koa memes, ronasontei her napoen.” Viteni mukok veni mundemi keke hekulati ran he ka hesila risi heha ven tata one. ²³ Navong Siosep mai vesesal ven keil, asakit lat eisin koa moreite koa musin eni. ²⁴ Evus, avuli kati ka asoni vita en vulvul tai koa memes.

²⁵ Evus, uva akanian. Ka navong amul semau akanian, amusil en vange meatin keil ten out Ismael amul umai ral min kamel keil ese. Aka en out Kilead avaha en out Isip. Amul akur ouai ka toai koa vite tahos keke meatin keil avahul lati ran keil. ²⁶ Sudah viteni min tunali keil vit, “Munak rehou suain tuak orer, rosakras rovakur

etai tounah koa tahos. ²⁷ Ka munak rehesani min me-Ismael keil ekek, akilea avahul lati ran ir. Hesakini, ir rehermuastei veni kei vi tuak orer, rokistal en ara tas.” Ka tunali sav keil amaeni. ²⁸ Ka navong tei en keil umai vesesal, tunali keil aleh lat Siosep ran vulvul ka amaen lati ven keil. Me-Mid keil enek avul lati en mani koa silva vi hanumau (20),[†] ka akuri uva en out Isip.[☆]

²⁹ Navong tunali savsav keil amumoni, Ruben mul en out sav. Ka navong Ruben mai ris, sao en avul enek ka votini keke Siosep vuol tuai en out enek. Sakini, rali vas eisin omon veni longe tisa houlu mok. ³⁰ Kei va ris ven tunali keil ka vit, “! Siosep vuol! ?!Numon sa li varei!?”

³¹ Evus, amuas nani tai ka akur more eisin omon Siosep ka alelini en ran. ³² Ka keil akur eisin omon va ven tata one ka avit, “Meles tounah ekek. ?Rovitei onen natmali?”

³³ Kei lesi, lei kilea ka viteni vit, “!Anatin eli, onen varei! !Tirendan tai rali vahas natkuli, ka kani li varei vus!” ³⁴ Siekob longe tisa ka rali vas eisin omon ka musin en musi eisin tatangien. Kei rangis natnali avong taveah. ³⁵ Natnali keil ka natnahin keil umai veni avit avakatauni, ka kei seseini. Viteni min keil vit, “Nitos nitangisi hetokol keite ten moulien onak, hetokol avong koa nihita en out ten matien.” Sakini mules rangis Siosep.

39

Navong Siosep vi slev en kantri ten out Isip,

[†] **37:28:** Koanek suval 10,000 vatu. [☆] **37:28:** Umen 7:9

*ling rendemien onen keke vousil kat Ahi**Senesis 39:1-23; 40:1-23*

¹ Ka me-Ismael keil akur Siosep uva en out Isip keke hemai hehi slev. Ka meatin tai vuli, isen Potifar. Kei vi avat onen meatin taleikokoeien keil koa alosil kat mari eim omon Asuv Houlu ten out Isip. ² Ka avong Siosep ro teim onen Potifar en out Isip, Iahova katauni en tounah vasi koa mumoni[☆] ³ ka sakin hetamen onen lei kilea keke Iahova mumon umen vasi koa mumoni tahos imok. ⁴ Potifar si houlu veni ka lingi vi avat en teim onen, lei kat tounah vasi keil onen. ⁵ Ka en hen Siosep, Iahova rokol kat teim ka ah keil onen koan Isip enek. ⁶ Sakini, veni Siosep mul lei kat revi tounah vasi onen, Potifar romundem etai mun tounah. Mundem anien enges koa kei vani.

Siosep, aven tahos ka veinan malikuh imok, ⁷ ka avong vahis muli, ahin onen Potifar ling rendemien onen mul ien ka visi vit vamatil vatal mini. ⁸ Ka Siosep seseini ka viteni mini vit, “!Ei, asuv onak mundesinau ka ling tounah vasi onen en hek keke nilei kati. Kei romundem etai mun tounah en teim onen. ⁹ Kei san keihoen minau keke rek suval ren, ka, en teim onen, maen tounah vasi minau. Ka keik enges, koa kovi ahin onen, kei mututi vit nirrokoltei. Sakini, nasakras moumon asa koa koviteni, koanek romaltei en meten Ahi.” ¹⁰ Avong vasi varei mul keih kat Siosep vahi keilu, ka kei seseini.

¹¹ Ka avong tai, Siosep va neim voumon umen onen, ka meatin sav keil atovuol neim. ¹² Ka navong ahin onen Potifar lesi, vuli kat eisin onen

☆ **39:2:** Umen 7:9

ka vit, “!Amai, matil vatal minau!” Ka kei seseini, mul lohosai rani, ka ling eisin tai omon mules en hen. ¹³ Navong ahin enek les Siosep mul lohosai rani ka eisin omon mules, ¹⁴ kei visohiso keih min meatin toumien onen keil vit, “Alles eisin ekek, omon koan Hibru koa meatin onak kuri ka lingi ro teim. Kei vit voum vatisa min ir. Mai en out namatil ien, vit vasak tisa enau, ka inau, navisohiso keih. ¹⁵ Ka navong raengoni navisohiso keih mukok, ling eisin omon mules venau, muloh va hae.”

¹⁶ Kei vuli kat eisin omon Siosep mules veni rokol avong Potifar muris mai teim. ¹⁷ Navong meatin onen mai veni, vit usil tunien enek mini vit, “Koan Hibru koa kolingi mum en teim vit vasak tisa enau. ¹⁸ Ka navong raengoni navisohiso keih, ling eisin omon mules venau, muloh va hae.”

¹⁹ Navong Potifar raengon tunien enek, tin tisa houlu ka vuroh kat Siosep. ²⁰ Sakini viteni min meatin taleikokoeien keil onen avuli kati ka alingi va en eim takeih, out koa asuv houlu ten out Isip mul ling meatin keil koa amum tisa ien. Ka kei ro kat en out enek. ²¹ Ka en eim takeih enek, Iahova ro ven Siosep ka rokol kati mun. Kei sakin meatin koa lei kat eim takeih lele tahos eni. ✧ ²² Avong vahis muli, kei ling Siosep vi houlu en eim takeih. Kei mul lei kat meatin sav keil koa aro eni ka umen keil amumoni. ²³ Sakini, meatin koa lei kat eim takeih romundem etai mun tounah koa lingi en hen Siosep. Lei kilea tounah vasi koa kei mumoni tahos imok, veni Iahova mul katauni.

✧ **39:21:** Umen 7:9

40

¹ Sua vahis muli va, ka en avong tai, meatin toumien elu onen asuv houlu ten out Isip lumum romaltei en meten. ² Tai vi avat onen meatin koa amutah uaen omon, ka tamun vi avat onen meatin keil koa amul aran veret an. Ka ven tounah tai, tin kat keilu ³ ka ling keilu en hen asuv ten meatin taleikokoeien keil koa lei kat eim takeih onen, out koa Siosep ro ien. ⁴ Ka kei ling keilu esuk en hen Siosep helei kat keilu. Luro ral mini avong taveah neli.

⁵ En vongien tai, meatin keilu enek lumatil vovoi. Matil vovoi en onealu tateisav ka aneite teni mun tateisav. ⁶ Navong Siosep mai ven keilu en visokon, les keilu lumundemko houlu. ⁷ Sakini vis keilu vit, “?Vensa namil langlangis kosa?”

⁸ Keilu luvit, “Komal vasi melmatil vovoi, ka meatin tovuol ekok vata usili.”

Ka Siosep viteni min keilu vit, “Ahi enges kilea vahit luvat matil vovoi en keil. Matil vovoi en onamil, luhiteni minau.”

⁹ Sakini avat onen meatin koa amutah uaen vit, “En matil vovoi en onak, nales vati grep tai ¹⁰ koa angoite etel. Ka navong son oute, hatte tas ling hungeite ka heite keil umen. ¹¹ Navuli kat veiu en onen asuv houlu ten out Isip ka nalah hei grep enek, navuhus eni va ien. Evus, nasani mini.”

¹² Siosep vit, “Aneite ten matil vovoi en onom mukok: angoi grep etel, aneite teni vi avong etel. ¹³ En avong etel, asuv houlu hehisok kiha veni, hemaenuk kimaluv ran eim takeih, ka heling risuk en umen onom. Keik kisan veiu en mini hesuval koa komumoni mini mulamu. ¹⁴ Ka

napeahik, kindem kat nau li munak tounah vasi tahos minuk ka kihit usil nau min asuv houlu. Mukonek vahera kikataunau nimea ran eim takeih ekek. ¹⁵ Kihiteni mini keke meatin keil avenan nau enges ran atan onomai, me-Hibru keil. Kihiteni mun keke inau narmumon etai tounah vatisa vasakinau mato en eim takeih ekek.”

¹⁶ Navong avat onen meatin keil koa aran veret lesi keke aneite ten matil vovoi en koa Siosep viteni tahos, kei suk vit lat onen mini vit, “Inau mun namatil vovoi. Navous ateli ten veret etel mul en vatuk. ¹⁷ Koa nesa varei, veret tetahos an asuv houlu amul ien, ka aman keil umai amul akani.”

¹⁸ Siosep viteni mini vit, “Aneite ten matil vovoi en onom mukok: ateli koa etel, aneite teni vi avong etel. ¹⁹ En avong etel, asuv houlu hehisok kiha veni, hemaenuk kimaluv ran eim takeih, ka meatin onen keil itei koteh vatum. Itekei lat teiai onom en ai tai ka aman keil imai ka ian avem.”

²⁰ Avong etel muli, ka vi avong amundem kat avong asuv houlu ten out Isip avasi eni. Sakini mumon mari anien ven hetetamen keil onen. Ka en avong koanek, kei sila meatin tai onen va, vamaen avat onen meatin keil tatah uanien vatal avat onen meatin keil koa amul aran veret lumaluv ran eim takeih. Evus, kur keilu luva lumulomal en meten asuv houlu ten out Isip ral min hetetamen keil onen. ²¹ Kei ling ris meatin koa mutah uan en vati umen onen eris, ²² ka en kei koa ran veret, sila meatin onen keil avuli kati, amu vini, ka arekei lat teiai onen en ai tai. Tounah keil enek kistal suval koa Siosep viteni.

²³ Ka meatin tatah uaenien romundemtei mun Siosep, en vobongeni li varei.

41

Ahi kulat Siosep ran eim takeih ka lingi mai vi avat ten kavmen ten out Isip

Senesis 41:1-16,25-43,47-57

¹ Sua elu muli, asuv houlu ten out Isip matil vovoi keke mulomal en vali Oaisal Nael. ² Navong ro en out enek, les buluk oulu (7) amea ran oai ka avengan keil en oumunai. Ave tahos ka amusising. ³ Evus, les buluk oulu (7) eris akatau amea ran oai emun, ka ave tisa ka avi sikou. Keil avatimal en vali oaisal enek vesesal en koakeil ave tahos. ⁴ Ka koakeil avi sikou, akan vasi koakeil ave tahos. Ka asuv houlu muli mea. ⁵ Evus, kei matil eris, ka les matil vovoi en tateisav tai. Les hunge uit oulu (7) mul en vatte tas, keil vasi umen revi. ⁶ Evus, heite oulu (7) eris akikistal en vatte enek, avitehiteh rotahostei ka amukou ven eang sisil koa ka en out volvol muh lini. ⁷ Lesi keke koakeil artahostei amoul koe koakeil atahos, sakini u vin li vasi. Navong asuv houlu mea, kilea keke kei matil vovoi. ⁸ En visokon teni, kei mundemko houlu ka san selusien va min lingling temat keil ral min meatin taleileien keil ten out Isip vit avamai. ✧ Navong umai, viten matil vovoi en onen min keil ka tovuol en etai keke vata usili mini.

⁹ Navong avat ten meatin keil tatah uaenien lesi, kei mai ka selus min asuv houlu vit, “Kosa, namundem ris tounah tai koa namumoni romaltei. ¹⁰ Avong tai, keik tinom kat nau ral

✧ **41:8:** Dan 2:2

min avat onen meatin keil koa aran veret am. Sakini koling komal en hen asuv onen meatin taleikokoeien keil koa lei kat eim takeih onom.

¹¹ En vongien tai, komal vasi melmatil vovoi, ka matil vovoiien onomal, aneite ten keilu luteteisav.

¹² Meatin hau tai koa vi koan Hibru ro ral min komal, vi slev onen asuv onen meatin taleikokoeien keil. Navong melviten matil vovoiien onomal mini, kei ra usil aneite teni min komal. ¹³ Tounah vasi mai kistal suval koa viteni, keik koling ris nau en vati umen onak, ka komuas koa mul ran veret am.”

¹⁴ Sakini asuv houlu sila meatin onen tai vakur Siosep, ka hatte tas, akulati ran eim takeih. Kalah enges asev eni, asak moteini, ka amusin eni en eisin hau. Evus, amulamuni va mulomal en meten asuv houlu ten out Isip. ¹⁵ Ka asuv houlu viteni mini vit, “Namatil vovoi ka meatin tovuol vata usili minau. Naraengoni keke keik kokilea kovata usil aneite ten matil vovoiien keil.”

¹⁶ Siosep vit risi mini, “Asuv houlu, inau nasakras, ka Ahi enges kilea voumon aneite teni vamai vakistal kovailea.”

²⁵ Navong Siosep long matil vovoiien elu onen, viteni mini vit, “Matil vovoiien keilu enek, aneite teni vatte tas. Ahi mul viteni minuk asa koa houmoni en avong keil koa hemai. ²⁶ Buluk koa oulu (7), ave tahos, ka hunge uit koa oulu (7), umen revu, aneite ten keilu vasi vatte tas, luvi sua oulu (7). ²⁷ Buluk koa oulu (7), ave tisa, ka hunge uit koa oulu (7), amukou ven eang sisil koa ka en out volvol muh lini, aneite ten keilu emun luvi sua oulu (7) ten amai koa anien hetovuol ien. ²⁸ Suval koa naviteni tuai minuk, Ahi mul

rie lati minuk asa koa houmoni. ²⁹ Sua oulu (7) hehi sua keil ten amas koa anien hehi houlu vis hehi houlu mok en out Isip. ³⁰ Evus, sua oulu (7) hekatau koa anien hetovuol. Sua keil ten amas, er hevobongeni ven avong ten amai heat lin tounah vasi en kantri onom. ³¹ Anatin, avong ten amas keil, er hevobongeni veni avong keil koa hekatau, hetisa revi mok. ³² Ahi viteni minuk hatte elu keke keik kilea revi asa koa kei ling kati ka houmoni hekistal hervitei tuetin.

³³ “Sakini, kitie lat etai meatin koa vi meteisau ka kur ileilien. Evus, kilingi helei kat kantri onom. ³⁴ Kilekat tei mun meatin keil koa ihi avat keil keke avalei kat umen vasi keil ten ah en sua keil ten amas. En vangi uit keil koa bak elim amul ien, iling revi bak tai heha en out sav. ³⁵ Evus, san keihoen min keil keke ilah ruain anien koa aling revi tuai heha en mari eim keil en taon keil, ka ilei kokoe eni. ³⁶ Anien keil enek heles hetokol avong keil ten amai koa hemai en out Isip. Mukonek, meatin keil asakras avamatmat ven amai.”

³⁷ Asuv houlu ral min meatin keil onen asi keil ven rendemien onen Siosep. ³⁸ Ka viteni min keil vit, “Rosakras rovahotin meatin etai vasuval Siosep koa ninin onen Ahi mul ien.” ³⁹ Sakini viteni min Siosep vit, “Veni Ahi rie lati minuk tounah keil enek, melei kilea keke keik kovi meteisau ka kokur ileilien mulin meatin sav vasi keil. ⁴⁰ Nilinguk kihi houlu en kantri onak ka meatin onak keil ilong kat asa kihiteni. Keihoen ten tounah vasi, nilingi en hem, ka vuluk tatondanien enges nututi. ☆ ⁴¹ Kosa, naling

☆ **41:40:** Umen 7:10

hek enuk keke komai kovi ‘Avat ten Kavmen’ ten out Isip.” ⁴² Ka asuv houlu kulat ring ten keihoen onen ka lingi en kalihen. Evus, kei musin en Siosep en more eisin koa muoh ka ling gol sen tai mul en hiren.✧ ⁴³ Evus, san kat koa hos lehei keke Siosep heloh eni, koanek vi onen meatin koa vi he matu onen asuv houlu. Ka navong mul muloh eni, meatin keil avisohiso avit, “!Almalingling! !Avat ten Kavmen mul mai, almalingling!” Mukonek, Siosep mai vi Avat ten Kavmen ten out Isip.

⁴⁷ En sua oulu (7) ten amas, anien houlu vis houlu mok. ⁴⁸ En out vasi, Siosep lah ruain teisao en uti uit keil ka lingi mul en mari eim tai en taon keil. Uti uit koa mul en taon vasi keil ka ran ah keil koa mul rahiti. ⁴⁹ Uti uit houlu vis houlu mok keke Siosep sakras vahuli vasi, asuval veien ten atas.

⁵⁰ Mulamu en avong ten amai, Siosep kur ahin tai, isen Asenat, natnahin pris tai, isen Potefara. Kei kur titan Siosep elu. ⁵¹ En moeite onen ling isen Manase koa aneite teni vi ‘ek vobong’ veni vit, “Ahi sakinau ek vobongen mahien onak ka koakeil en teim onen tata onak.” ⁵² Ka en koa katau, ling isen ‘Efrem’ koa aneite teni vi ‘san titiali’ veni vit, “Ahi san titiali keil minau en out tasakvisien keil onak.”

⁵³ Navong sua oulu (7) ten amas en out Isip mai va, ⁵⁴ avong ten amai mai suval koa Siosep viteni. Mari amai mul en kantri sav keil emun, ka en out Isip enges, anien mul ien.✧ ⁵⁵ Avong amai kat meatin keil ten out Isip, umai apeah asuv houlu

ven anien. Sakini viteni min keil vit iha ven Siosep ka umon asa hehiteni min keil. ⁵⁶ Avong ten amai mai tisa revu mok, sakini Siosep maeni meatin keil onen asehen voiteh ten mari eim ten uit en taon vasi keil. Ka me-Isip keil umai avuli. ⁵⁷ Meatin keil umai en out Isip aka en out sav houlu avahul uti uit veni anien tovuol en out vasi.

42

Ahi sakini Siosep mai vi sise koa vating koa moulien onen Siekob ka onen keil vaka ien

Senesis 42:1-8; 45:4-11,25-28

¹ En out Kenan, an tisa mai rokol keil emun ka meatin keil, amai kat keil. Ka Siekob long kilea keke pulaoa mul en out Isip, kei viteni min natnali keil vit, “?Kami mimul mileles kami vensa? ² Naraengoni keke pulaoa mul en out Isip. Miheha en out enek, mihehul tei hesakini rehermattei ven amai.”[☆] ³ Sakini, halualim (10) en tunali hahah keil onen Siosep uva avul pulaoa en out Isip. ⁴ Ka tunali Siosep kati koa isen Bensamin, Siekob rosilatei vousil keil veni metau keke tounah tei nasuti en sise. ⁵ Sakini natnali Siekob keil uva ral min teisav keil keke avahul pulaoa, veni anien tovuol emun en out Kenan.

⁶ En avong koanek, Siosep vi Avat ten Kavmen en out Isip, ka meatin keil aka en out savsav keil umai veni avahul pulaoa rani. Sakini tunali Siosep keil umai veni ka uva netan mini, veinæ vita rokol atan. ⁷ Navong Siosep les keil, lei kilea tunali keil ka mumoni suval koa kei reingeingen keil. Vis keih imok min keil vit, “?!Mika kave!?”

[☆] **42:2:** Umen 7:12

“Komai meka en out Kenan. Emai vati mivahul tei pulaoa.”

⁸ Avaseini keke Siosep lei kilea keil, ka keil alei ras nan.

Tunali Siosep keil avul pulaoa rani ka akuri suk uva ven tata one en out Kenan. Katau ris, navong akan vasi pulaoa koa akuri, uva ris Isip avahul tei ris pulaoa.

45

⁴ Evus, Siosep viteni min keil vit, “Almai vesesal.” Ka uva veni suval ka viteni. “Inau, tuak onami, Siosep. Kei koa mimaen me-Isip keil avuli. ⁵ Minalongtei natisa vuo minaselus kattei kami ven asa koa mimumoni. Tounah koa mimumoni enau vi hatkatien onen Ahi. Kei sila nau namulamu en kami makataun moulien onen meatin keil. ⁶ Sua elu suk keke anien tovuol en out ekok, ka sua elim (5) hemai veah keke meatin sakras voumon etai tounah en ah esen. ⁷ Ahi sila nau numai ekok moumoni vatiamal onami varvupuoltei, ka titiali keil orer koa ikistal en ir imoul lises. ⁸ Sakini, rovitei kami mivasa lat nau mamai ekok. Ahi keinek, kei vati lat inau navi hen matu onen asuv houlu ten out Isip. Navi houlu en teim onen ka navi Avat ten Kavmen ten mari kantri koanik.

⁹ “Mihekalah miheha ven tata, mihehiteni mini mihehit, ‘Natmali Siosep vit Ahi mumon kei vi Avat ten Kavmen en out Isip. Konatontei, kikalalah kiha.✧ ¹⁰ Kito en atan ten out Kosen vesesal venau: keik, natmali keil, avu onom keil, sipsip keil esom, nani keil esom, ka buluk keil esom

✧ 45:9: Umen 7:14

emun. Mihekur vasi tounah keil onami imai.
¹¹ Munak kito en atan en out Kosen, nakilea malei kat kami. Sua elim (5) veah mul mai keke anien hetovuol. Ka ek rovattei keik, vuo onom keil vuo tounah keil koa milei kati avamat ven amai.’ ”

²⁵ Sakini alokovein out Isip ka uva ris teim ven tata one en out Kenan. ²⁶ Aviteni min tata one avit, “!Tata! !Siosep mul moul veah! !Kei vi Avat ten Kavmen en out Isip!” Siekob en von ka rokurtei anatin en keil.

²⁷ Ka navong aviten tounah koa Siosep viteni min keil, ka les kat koa hos mul lehei koa Siosep sani vakur kei vaha en out Isip, kei leh revi ris eang onen ka lei kilea anatinien en selusien one. ²⁸ Kei vit, “!Anatin eli! Natkuli, Siosep, moul veah! Rovaha malesi mau. Nakilea hervitei tuetin nimat.”

46

Siekob va en out Isip ral min onen keil ka Ahi sakin keil umai avi houlu

Senesis 46:1-7,28-30; 47:27-28

¹ Sakini Siekob lah vasi tounah keil onen ka va mau en out Bersiba. En out enek, kei mumon sanien votut min Ahi koa Aesak, tata onen, va netan mini. ² En vongien, Ahi selus mini en matil vovoiien tai vit, “!Siekob! !Siekob!”

Siekob vit, “?O-o, inau li ke?”

³ “Inau Ahi, navi Ahi onen tata onom. Konametautei kovaha en out Isip. Numon vatiamal onom hemai hehi mari kantri tai. ⁴ Inau niha hetal minuk ka nikur koek en sise vaha en out Isip. Ka hekatau, nilah ris vatiamal onom hemai

ris ekok. Ka Siosep emok heoteh koe metom navong kimat.”

⁵ Navong Siekob mea ran out Bersiba, natnali keil aling kei ka titae keil ka ahin one keil en kat ten hos koa Asuv Houlu ten out Isip maeni ven keil. ⁶ Keil alah buluk ka sipsip ese keil ka tounah keil koa alahi avong aro en out Kenan. Siekob va en out Isip ral min vatiamal onen.✧ ⁷ Anatin, va ral min natnali keil, natnahin keil, ka havinali ka havinahin keil emun.

²⁸ Siekob sila Sudah va mulamu vahis Siosep keke vahisu mini en out Kosen. Navong arokol out enek, ²⁹ Siosep vut en kat ten hos ka muloh va en out Kosen vahisu min tata onen. Navong luvisu, lukav kat keilu ka Siosep murang taveah emok. ³⁰ Siekob viteni min Siosep vit, “Munak nimat kosa, nimat hetal min tomat veni nalesuk en metok keke komoul.”

47

²⁷ Me-Isrel keil aro en out Kosen en kantri ten out Isip. Tounah keil one mai vi houlu ka titae keil umai avi houlu vis avi houlu mok. ²⁸ Siekob ro en out Isip sua teindan oulu (17), rokol avong sua onen vi handred tai hanumau elu ka oulu mun (147).

48

*Selusien ekor ka matien onen Siekob
Senesis 48:1-6,13-21; 49:8-10,33*

¹ Avong vahis muli, Siosep kur selusien tai koa vit, “Tata onom mesai.” Sakini, kur titan keilu,

✧ 46:6: Umen 7:15

Manase ka Efrem, telva telsao eni. ² Navong Siekob longe keke natnali Siosep mai valesi, mun tina mea ka rondan en avet onen. ³ Siekob viteni mini vit, “Navong naro veah en out Lus en atan ten out Kenan, Ahi ten Keihoen kistal venau ka rokol kat nau ⁴ vit, ‘Inau nisakin titam keil ihi houlu vis ihi houlu mok. Keil imai ihi mari vangí meatin keil. Ka atan ekek, nisani min vatiamal onom keil enek keke ito eni lises ka lisenges.’”[☆]

⁵ Evus, Siekob viteni mun vit, “Siosep, ehon onom koa avasi keilu en out Isip mulamu en avong numai ekok, nikur kan keilu luhehi onak. Efrem ka Manase luhesuval ehon onak keilu, Ruben ka Simeon. ⁶ Munak ehon tei ris ikistal enuk, ihi onom esuk. Atan koa keil ikuri, ikuri ran out koa nisani min Efrem ka Manase.”

¹³ Sakini Siosep ling Efrem en usiven Siekob koa meil, ka Manase en usiven matu. ¹⁴ Ka Siekob mupes en hen esuk, ka ling hen matu mul en vatin Efrem, avaseini vi tasite. Ka hen meil, lingi mul en vatin Manase koa vi moeite.*

¹⁵ Evus, rokol kat Siosep vit,

“Ahi koa Ebrahim ka Aesak, tata keilu onak, lumusili, kei hetokol kat ehon keilu ekek. Ahi koa lei kat revi moulien onak rokol avong kosa, hetokol kat keilu.

¹⁶ Ka angelo koa kur koe nau en avong tatisa keil, hetokol kat keilu.

Isok ka isen tata onak keilu, Ebrahim ka Aesak, telhemoul en ehon keilu ekek.

[☆] **48:4:** Sen 28:13-14 * **48:14:** En saken onen Siu keil, houhouen mul en hen matu mulin hen meil.

Titaealu keil ihi houlu, ka vatiamal onealu ihi houlu mok en out netan.”

17 Navong Siosep les tata onen ling hen matu mul en vatin Efrem, rositei veni. Sakini mul sak vakulat hen tata onen ran vatin Efrem ka valingi en vatin Manase. 18 Kei viteni min tata onen vit, “!Vuo, romukteinek! Kiling hem matu hemai ekok en vatin koa moeite.”

19 Tata onen seseini vit, “!Natkuli, nakilea! Vatiamal onen Manase imai ihi vangi meatin tai koa hemarite. Ka vatiamal onen tunali koa tasite imai ilin onen keil, imai ihi mari vangi meatin keil koa hehi houlu mok.”

20 Sakini kei rokol kat keilu en avong enek vit, “Me-Isrel keil ihit usil keilu en avong ten tokolkatien ihit, ‘Ahi hetokol katuk hesuval koa kei mumoni en Efrem ka Manase.’” En sakien enek, Siekob ling Efrem mulamu en Manase.✧

21 Evus, Siekob viteni min Siosep vit, “?Kolesi? Vesesal mamat. Ka Ahi heto venuk ka hekur keik kiha ris en atan esen avu onom keil.”

Evus, Siekob vise ruain natnali sav keil, rokol kat keil ka viten tounah koa hekistal en vatiamal one keil en avong koa hemai veah. Ka min Sudah, viten selusien koanik:

49

8 “Sudah, tumali keil ihou lat isom.

Keik ku vasin koakeil ivae hetal minuk, ka tumali keil iha netan enuk.

9 Sudah suval laeon✧ koa mu vini tirendan tai ka kani.

✧ 48:20: Hib 11:21 ✧ 49:9: Nam 24:9; Rev 5:5

Evus, va ris en vulin, mutelan ka matil. Ka meatin tovuol vaha vesesal veni.

¹⁰ Hiasuvien ten keihoen onen asuv houlu keil hel lisenges en Sudah ka vatiamal onen.*

Meatin keil ten kantri sav ihouhou mini, ilong kati ka isan sanien keil one mini.”

³³ Navong Siekob san selusien ekor min natnali keil evus, mutelan risi en avet onen ka mat.✧

50

Matien onen Siosep

Senesis 50:22-26

²² Siosep ro nges ral min me-Isrel keil en out Isip rokol navong sua onen vi hundred tai ka halualim mun (110). ²³ Kei moul semau les titan Efrem keil ka havinali keil. Les titan Makir koa vi natnali Manase, ka kur revi keil umai en vatiamal onen. ²⁴ Kei viteni min tunali keil vit, “Vesesal mamat, ka nakilea keke Ahi helei kat kami ka helah lat kami mihemea ran atan koanik. Helamun kami miheha en atan koa kei vat kati min Ebrahim, Aesak ka Siekob.” ²⁵ Evus Siosep vis keil avoumon hatkatien tai mini vit, “Mihehat kati minau keke navong Ahi helamun kami miheha en atan enek, mihekur kat sik ran von tatetahinien onak hetal min kami ka mihetahini ien.”✧

²⁶ Rovitei tuetin, Siosep mat. Sua onen rokol hundred tai ka halualim mun (110). Musil sakien

* **49:10:** Tokolkatien koanik mai vi anatin veni asuv houlu Deved ka Solomon ka Iesu Kristo ral min asuv houlu sav keil emun aka en vatiamal onen Sudah. ✧ **49:33:** Umen 7:15

✧ **50:25:** Eks 13:19; Sos 24:32; Hib 11:22

onen me-Isip keil, asak revi teiai onen keke
navotei ka alingi matil en bokis ten matien.

Paama Bible
Portions of the Holy Bible in the Paama Language of
Vanuatu
Certaines parties de la Bible dans la langue Paama
de Vanuatu

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paama

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

e4d59815-486c-529e-8bd4-ce3980ae5535